

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Broj 441 • 14. veljače 2014. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

HAUBICA S JAKIM
REFERENCAMA

PAMETNA OBRANA U ZEMUNIKU

MULTINACIONALNE POSADE
HELIKOPTERA U NOVOM CIKLUSU
UVJEŽBAVANJA ZA AFGANISTAN

OBVEZNI VOJNI ROK ILI
DRAGOVOLJNO SLUŽENJE

NAPUŠTANJE VOJNE OBVEZE

TREND KOJEM PRKOSE
MALOBROJNE EUROPSKE
ZEMLJE

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA 0 0 7 1 4
9 77133 050000 3

MEĐUNARODNA VJEŽBA NA ZEMLJIŠTU MIR 14/1

ZAVRŠNE PRIPREME ZA ISAF

SADRŽAJ

4 MEĐUNARODNA VJEŽBA NA ZEMLJIŠTU MIR 14/1

Završne pripreme za ISAF

7 SEMINAR "TRANZICIJA VOJNOOBRAZOVNOG SUSTAVA U JI EUROPI"

Dobra prilika za promociju novih vojnih studija u našoj regiji

8 U SKLOPU MANIFESTACIJE NOĆ MUZEJA

Noć otvorenih vrata vojarne "Zemunik"

10 OBVEZNI VOJNI ROK ILI DRAGOVOLJNO SLUŽENJE

Napuštanje vojne obveze - trend kojem prkose malobrojne europske zemlje

14 PAMETNA OBRANA U ZEMUNIKU

Multinacionalne posade helikoptera u novom ciklusu uvježbavanja za Afganistan

18 PREDSTAVLJAMO SATNIKA ZLATKA PARAĆA

Sve je počelo u Afganistanu

19 20. GODIŠNICA

Damir Tomljanović Gavran - *Tigar* kojeg se ne zaboravlja

20 VIJESTI IZ OSRH

Tečaj za stožerno osoblje NATO-a

IMPRESSUM

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTV
ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik:

Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morph.hr)

Zamjenica glavnog urednika:

Vesna Pintarić (vpintar@morph.hr)

Urednici i novinari:

Leida Parlov (leida.parlov@morph.hr),

Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com),

Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com),

Petra Kostanjšak (petra.kostanjsak@morph.hr)

Gordana Jelavić (gordana.jelavic@yahoo.com)

Tomislav Brandt

Josip Kopi, Davor Kirin

Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić

Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Intergrafika TTŽ d.o.o., Bistranska 19, Zagreb

Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b,

10000 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@morph.hr

3000 primjeraka

Naslovnicu snimio Josip KOPI

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2014.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

- 22 NATO NOVOSTI**
Samo strateško partnerstvo nudi zajedničku sigurnost

24 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE
Leteći kamion

28 KOPNENA VOJSKA
Haubica s jakim referencama

34 RATNA MORNARICA
Trilogija o nosaču (III. dio) - Vikramaditya

39 VOJNA INDUSTRIJA
Ne velike, ali znakovite promjene

- 42 PODLISTAK**
Američki preokret

46 FILATELIJA
Marke - priznanje ženama za vojnu službu

47 VEKSIOLOGIJA
Austrijske vojne zastave

48 MULTIMEDIJA
Panasonicov hibrid SLR-a i *mirrorlessa*

50 DUHOVNOST
Mržnja je najveći grijeh

UVODNIK

Jedna od prvih vježbi u ovoj godini jest ona u kojoj sudjeluju pripadnice i pripadnici koji se upućuju u operaciju ISAF, a ocjenjuju se njihove sposobnosti za zadaće koje ih očekuju u misiji. Početkom veljače posjetili smo pripadnike 23. hrvatskog kontingenta na vojnem poligonu u Gašincima, koji s kolegama iz Vojske Crne Gore, prolaze završne provjere.

U sklopu manifestacije Noć muzeja koja se svake godine zadnjeg dana siječnja održava u cijeloj zemlji, svoja je vrata prvi put otvorila i 93. zrakoplovna baza u Zemuniku. Zbog bogatog i raznovrsnog sadržaja očekivao se veliki interes, no broj posjetitelja, veći od tri tisuće, iznenadio je i same organizatore. Reportažu o tome možete pročitati na stranicama ovoga broja.

Ukidanje obveznog služenja vojnog roka ili barem njegovo smanjivanje, trend je koji sve više preuzimaju brojne europske i svjetske zemlje. No odluka Norveške da zbog ravnopravnosti spolova uvede obvezni vojni rok i za žene, potaknula nas je na istraživanje u tom pogledu u zemljama u našem okruženju, ali i na globalnoj razini. Zajednička obuka hrvatskih, čeških i mađarskih savjetodavnih zrakoplovnih timova u sklopu koje se multinacionalne posade helikoptera uvježбавају за obuku pripadnika Afganistanskog ratnog zrakoplovstva u praksi je polučila izvrsne rezultate te će se uz planiranih šest za sada održati još dva obučna ciklusa.

Jedan od voditelja skupine modernih topničkih sustava na gusjenicama svakako je haubica Panzerhaubitze 2000 koja prednjači svojom mobilnošću, paljbenom moći te taktičkom autonomijom...u ovom broju donosimo tekst s relevantnim podacima o ovom moćnom oruđu...

MEĐUNARODNA VJEŽBA NA ZEMLJIŠTU MIR 14/1

Završne pripreme

NA VOJNOM POLIGONU "GAŠINCI" ODRŽANA JE MEĐUNARODNA VJEŽBA NA ZEMLJIŠTU MIR 14/1 U KOJOJ SU SUDJELOVALI PRIPADNICE I PRIPADNICI 23. HRVATSKOG KONTINGENTA (HRVCON).

VJEŽBA ĆE POSLUŽITI ZA OCJENJIVANJE SPOSOBNOSTI SNAGA KONTINGENTA KOJI TIJEKOM OŽUJKA ODLAZI U PODRUČJE OPERACIJE ISAF U AFGANISTANU

Vježba će poslužiti za ocjenjivanje sposobnosti snaga 23. HRVCON-a koji tijekom ožujka odlazi u područje operacije ISAF u Afganistan. Složenu zadaću ocjenjivanja provode ocjenjivački timovi OSRH, a cilj je sagledati sve one elemente koji pripadnicima i sastavnicama kontingenta omogućuju da kvalitetno obave svoje zadaće u području operacije. Njima su se pridružili i kolege iz Crne Gore, iz Odjeljenja za inspekcijski nadzor njihova ministarstva

Dražen JONJIĆ, snimili Josip KOPI, Mario DROPULJIĆ i Dražen JAKABFI

za ISAF

Tišinu ledenog jutra baze pripadnika hrvatskog kontingenta zaparali su prodorni zvuci pucnjave protivnika. Tek nekoliko trenutaka poslije svi su na svojim obrambenim položajima. Uvježbanim kretnjama i preciznom vatrom napadač je neutraliziran – mogla bi to biti jedna od slika složene međunarodne vježbe na zemljištu MIR 14/1 koja se održavala od 31. siječnja do 7. veljače ove godine na vojnem poligonu "Gašinci". Sudjelovali su pripadnici i pripadnici 23. hrvatskog kontingenta (HRVCON) koji bi tijekom ožujka trebali biti upućeni u područje operacije ISAF.

Prvi put u ISAF odlazi i vojnik Saša Ravlić koji se nakon naporne obuke osjeća vrlo spremno za zadaće koje predstoje: "Pripremamo se intenzivno već trinaest tjedana. Vjerujem kako će boravak u Afganistanu meni i mojim kolegicama i kolegama donijeti nova iskustva". Ono što je najvažnije, ističe vojnik Ravlić, jest potpora obitelji koja će čekati njegov povratak. "Bez te potpore bilo bi teško. Ovako, oni su u svemu uz mene".

Kao i nekoliko puta do sada u sastavu HRVCON-a nalaze se i pripadnici Vojske Crne Gore. Susrećemo starijeg vodnika prve klase Petka Vračara, zapovjednika desetine 9. kontingenta Vojske Crne Gore u ISAF-u. "Prošli smo pripreme s instruktorima na području Crne Gore. Ovdje uskladujemo fine detalje. Sve je ovdje na vježbi detaljno uskladeno". Moli nas da prenesemo zahvale hrvatskim

instruktorima koji nisu žalili truda da prenesu svoja iskustva kolegama iz Crne Gore. "Ova je vježba završni *glanc* prije odlaska u operaciju. Uvjeren sam da smo i hrvatske kolege i mi spremni za naše zadaće u operaciji ISAF", govori Vračar. Tijekom vježbe sastavnice novog hrvatskog kontingenta proigravale su različite situacije koje će im i te kako pomoći tijekom boravka u operaciji. Ono što u svakom slučaju pridonosi kvaliteti obuke uključivanje je onih pripadnika OSRH koji su već djelovali u području operacije. Nesebično se prenose iskustva, približava se okružje u kojemu će djelovati 23. HRVCON. Svima je u interesu da se nastavi više nego kvalitetno djelovanje i da se i nadalje nadograđuje pozitivna slika o sposobnostima hrvatskoga vojnika. Svaki je kontingenjt toj slici ponešto pridonosio. Ova vježba poslužit će za ocjenjivanje sposobnosti snaga 23. HRVCON-a koji tijekom ožujka odlazi u područje operacije ISAF u Afganistanu. Složenu zadaću ocjenjivanja provode ocjenjivački timovi OSRH, a cilj je sagledati sve one elemente koji pripadnicima i sastavnicama kontingenta omogućuju da kvalitetno, kao i do sada, obave svoje zadaće u području operacije. Njima su se pridružili i kolege iz Crne Gore, iz Odjeljenja za inspekcijski nadzor njihova ministarstva.

SVE SE OCJENJUJE

"Ocjenvivanje sastavnica 23. HRVCON-a provodi se po CREVAL sustavu, a s razine

"Vježba se odvija prema planu", kaže brigadir Mijo Validžić, zapovjednik 23. HRVCON-a. U završnoj smo fazi. Moram istaknuti izvrsnu suradnju s pripadnicima Vojske Crne Gore. Naš kontingenjt nastavlja posao koji su do sada više nego uspješno odradili naši prethodnici. Očekujem uspješan odlazak, boravak i rad, te povratak svojim kućama"

GS OSRH. Ocjenjivački tim je u potpunosti neovisan, a rezultati ocjenjivanja bit će priopćeni sastavnicama tek na kraju vježbe", kaže direktor MVZ MIR 14/1 pukovnik Mile Valentić, inače načelnik stožera Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, iz koje je i najveći broj pripadnika novoga kontingenta. "Samо nominiranje kandidata provedeno je u travnju prošle godine. Potom je uslijedila preduvjetna obuka za temeljne vojne zadaće, a nakon nje preduputna obuka u trajanju dvanaest tjedana. Završnica, ali i ocjenjivanje svega naučenoga i uvježbanog je međunarodna vježba na zemljištu MIR 14/1. Moram napomenuti kako cijeli proces prolaze u dvije desetine Vojske Crne Gore koje su provele proces integracije. Iako za ocjene još, kao ni bilo tko drugi osim ocjenjivača, ne znam, uvjeren sam, poznavajući instruktore i većinu pripadnika kontingenta, kako će ono biti uspješno", rekao nam je direktor vježbe pukovnik Valentić.

Vježba i dalje traje. Pokušavaju se dočarati svi izazovi koje operacija ISAF donosi. Za strojnicom na kupoli vozila zatičemo *ganericu*, vojnikinju Melisu Mikličanin.

I njoj je ovo prvi odlazak u operaciju ISAF. "Pripreme su bile detaljne i sve teče više nego dobro. Svakako da pomaže kada vam kolege koji su već bili u Afganistanu prenose iskustva. Mi ih trebamo usvojiti i primjeniti. Zahvaljujući njima i našim zapovjednicima stekli smo potrebna znanja". Na pitanje kako su je kolege prihvatile kao ženu, odgovara: "Ja sam tek jedna od njih. *Ganerica*".

Skupnik Andelko Mičuda bit će vođa skupine u prvom vodu. I on ističe kako su pripreme bile vrlo intenzivne i korisne. Prethodnici su im detaljno približili život i rad u kampu na sjeveru Afganistana: "Vjerujem kako ćemo dostoјno

MEĐUNARODNA VJEŽBA NA ZEMLJIŠTU MIR 14/1

predstavljati naše Oružane snage i našu domovinu".

U dijelu vojnog poligona "Gašinci" koji je za ovu prigodu organiziran kao kamp ISAF-a zatičemo i stožerno osoblje i zapovjednikovu skupinu. Svi su posvećeni pripremama, ništa se ne prepusta slučaju. Ne smeta im hladnoća koja i te kako zna pokazati svoje zube na gašinačkom poligonu.

U obilasku susrećemo i zapovjednika 23. HRVCON ISAF brigadira Miju Validžića. Ni on ništa ne prepusta slučaju. Obilazi postrojbe, upoznaje se s pripadnicima kontingenta s kojima će u Afganistanu boraviti tijekom rotacije.

"Vježba se odvija prema planu", kaže brigadir Validžić. U završnoj smo fazi. Očekujemo konačnu raščlambu i ocjenjivanje. Vjerujem kako će i ono biti pozitivno. Moram istaknuti izvrsnu suradnju s pripadnicima Vojske Crne Gore. Naš contingent nastavlja posao koji su do sada više nego uspješno odradili naši prethodnici. Očekujem uspješan odlazak, boravak i rad, te povratak svojim kućama", rekao je brigadir Validžić.

A ono što smo vidjeli družeći se s našim vojniknjama i vojnicima je veliki motiv i želja da se naučena znanja primijene na najbolji mogući način. Znamo da će uložiti mnogo truda da opravdaju naša i sva očekivanja. ■

Ocenjivanje sastavnica 23. HRVCON-a provodi se po CREVAL sustavu, a s razine GS OSRH. Ocjenjivački tim je u potpunosti neovisan, a rezultati ocenjivanja bit će priopćeni sastavnicama tek na kraju vježbe

Foto: Marija Ševar

SEMINAR "TRANZICIJA"

VOJNOOBRAZOVNOG SUSTAVA U JI EUROPI"

HRVATSKI
VOJNIK

broj 441 / 14. veljače 2014.

7

DOBRA PRILIKA ZA PROMOCIJU NOVIH VOJNIH STUDIJA U NAŠOJ REGIJI

U povodu završetka seminara "Tranzicija vojnoobrazovnog sustava u jugoistočnoj Europi", koji se održavao od 4. do 6. veljače u Središtu za sigurnosnu suradnju (RACVIAC), u zajedničkoj organizaciji Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski" i RACVIAC-a, 6. veljače na konferenciji za medije na HVU-u govorili su ravnatelj HVU-a general-pukovnik Slavko Barić, direktor RACVIAC-a veleposlanik Branimir Mandić, njegov zamjenik brigadni general Zdravko Jakop i prorektorica Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Blaženka Divjak

Direktor RACVIAC-a naglasio je da su na seminaru obradili teme suradnje vojnog i civilnog sektora u obrazovnom sustavu, posebice u kontekstu euroatlantskih integracija, a razgovaralo se i o provedenim reformama. "Hrvatski primjer je dobar, a ovde su i predstavnici osam zemalja jugoistočne Europe, koji su predstavili svoje programe i raspravljali o budućoj suradnji", rekao je veleposlanik Mandić. Jedan od ciljeva suradnje RACVIAC-a i HVU-a u organizaciji ovog seminara o vojnem obrazovanju bila je i promocija novih hrvatskih vojnih studija u regiji. Naime, seminar se održava u vrijeme kada se finalizira projekt novih vojnih studija izrastao iz suradnje Hrvatskog vojnog učilišta i Sveučilišta u Zagrebu. Prorektorica Divjak istaknula je da bi dva nova programa - Vojno inženjerstvo te Vojno vođenje i upravljanje na jesen trebali upisati prvi studenti. "Uskoro očekujemo pozitivnu odluku Senata, odnosno završetak procesa dobivanja akreditacije. Što se tiče odaziva maturanata, upita ima mnogo, a nešto je veći interes za društveni program", kazala je prorektorica.

General Barić istaknuo je da su programi otvoreni i za kandidate drugih zemalja.

DIREKTOR RACVIAC-a,
VELEPOSLANIK
BRANIMIR MANDIĆ

Mi smo prepoznali potrebu organizacije seminara i promocije dva nova studijska programa u regiji. Ovdje imamo predstavnike zemalja iz regije pa je ovo bila jedinstvena prigoda za razmjenu iskustava. Već nakon dva dana učili smo da je stupanj reformi u tim zemljama različit te da postoji potreba za suradnjom, što je i u duhu Pametne obrane i Udrživanja i razmijene. Pratit ćemo daljnji razvoj programa te u dogовору sa zainteresiranim zemljama razmišljati o tome da iduće godine organiziramo ovakvu konferenciju, na kojoj možemo analizirati što se učinilo i što se još može učiniti.

ZAMJENIK DIREKTORA
RACVIAC-a, BRIGADNI GENERAL
ZDRAVKO JAKOP

Na ovom seminaru sudjelovali su dekani, direktori akademija ili njihovi zamjenici iz zemalja regije, a sudionica je bila i naša prorektorka. Svi su oni direktno uključeni u provedbu obrazovnih programa na nacionalnoj razini i njihova je zadaća uspostaviti suradnju u području jugoistočne Europe. Tako je, primjerice, došlo do suradnje s makedonskom vojnom akademijom - njihov je predstavnik bio ovdje te je dogovorena suradnja naših kadeta. RACVIAC je, dakle, vrsta platforme za sigurnosnu suradnju u području jugoistočne Europe i mi smo ovdje pronašli mogućnost da damo svoj doprinos u podizanju kvalitete suradnje u području vojne izobrazbe.

Foto: Marija Ševar

"Mi prije svega želimo da oni zažive u Hrvatskoj, ali su otvoreni za sve zemlje regije, i za naše partnerne u Europskoj uniji i NATO-u", rekao je i dodao da transformacija vojnog obrazovanja kao novost uvodi redovito školovanje i kadete koji prvi put dobivaju sveučilišnu diplomu, što znači ulazak u svijet civilnih sveučilišta, kao i mogućnost razmjene s vojnim akademijama i školama drugih zemalja. "Hrvatsko vojno učilište je trenutačno jedno od najvećih gradilišta jer se uređuje zgrada za smještaj polaznika vojnih škola te se rade drugi potrebnii infrastrukturni objekti. Uskoro nam dolazi grupa časnika iz

Bruxellesa koji će pripremiti program smjernica za nastavnike," zaključio je ravnatelj. Što se pak tiče regionalne suradnje, ministar obrane uputio je pisma kolegama u regiji u kojima izražava namjeru stipendiranja njihovih kadeta na prvoj godini i tako je otvorena mogućnost regionalne suradnje. "Mi već imamo i dogovorene suradnje pa ćemo, primjerice, slati naše kadete na zajedničku vježbu u Makedoniju, a stižu i američki kadeti te kadeti Kraljevske vojne akademije Ujedinjenog Kraljevstva", naglasio je ravnatelj HVU-a.

Petra KOSTANJŠAK

Tia Perinčić

U SKLOPU MANIFESTACIJE NOĆ MUZEJA

Petra Šarić

PRVI JE PUT JEDNA VOJARNA SVOJA VRATA OTVORILA U NOĆnim SATIMA, A ODAZIV OD GOTOVО 3000 POSJETITELJA NADMAŠIO JE I NAJOPTIMISTIČNIJA OČEKIVANJA. DJECA, RODITELJI, ZALJUBLJENICI LETENJA I VOJNE TEHNIKE IMALI SU JEDINSTVENU PRIGODU RAZGLEDATI AVIONE I HELIKOPTERE NA KOJIMA LETE HRVATSKI VOjni PILOTI, A VELIKO ZANIMANJE IZAZVALA JE OPREMA ZA NOĆNO LETENJE KOJOM SE PRIPADNICI RATNOG ZRAKOPLOVSTVA SLUŽE U NOĆnim UVJETIMA...

NOĆ OTVORENIH VRATA VOJARNE

Gotovo 3000 posjetitelja posljednju noć u mjesecu siječnju bilo je u vojarni "Zernunik" u sklopu manifestacije Noć otvorenih vrata vojarne. Prvi je put jedna vojarna svoja vrata otvorila u noćnim satima, a veliki odaziv nadmašio je i najoptimističnija očekivanja organizatora - 93. zb. Koliko je zanimanje bilo veliko možda najbolje pokazuje podatak

da je u jednom trenutku kolona vozila bila duga i nekoliko kilometara, odnosno od ulaza u vojarnu pa do ulaza do samog Zadra. Djeca, roditelji, zaljubljenici letenja i vojne tehnike imali su jedinstvenu prigodu doživjeti vojarnu noću uz program razgledavanja aviona i helikoptera na kojima lete hrvatski vojni piloti (ZLIN 242 L, Pilatus PC-9 M, Bell

206 B Jet Ranger III, Airtractor AT 802 A/F i Canadair CL 415). Svi, a posebno oni najmlađi, bili su oduševljeni što su mogli "upravljati" letjelicama dok su oko njih bljeskale bliceve fotoaparata. Roditelji su bili sretni jer su im ispunili želje. Veliko zanimanje posjetitelji su pokazali i za opremu za noćno letenje (NVG, Night Vision Goggles) kojom se pri-

padnici ratnog zrakoplovstva služe kako bi mogli vidjeti u noćnim uvjetima a da pritom ostanu neprimjećeni. Nije im bilo teško čekati u dugom redu da bi kroz naočale za noćno letenje noć vidjeli kao dan. Reakcije su bile očekivane. Fascinantno. U mrklom mraku sam sve vidjela kao da je dan, samo je jedan od komentara.

Zapovjednik 93. zb pukovnik Karol Lučan bio je itekako "zaposlen" odgovarajući na brojna pitanja malih i onih malo starijih posjetitelja

Tomislav Baždarić

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

NAJOSMIJEH PILOTSKE KABINE

Da ugodaj bude još potpuniji organizator je pripremio i nagradne igre za najmlađe. Tako se u sklopu raznovrsnog programa birao i "najosmijeh pilotske kabine". Pred fotoaparatima najmlađi su posjetitelji pozirali kao pravi profesionalci. Spontano, bez problema. Ali je zato ocjenjivački sud Hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva itekako imao problema u izboru najosmijeha pilotske kabine. Među stotinjak kandidata bilo je teško izabrati najljepša i najfotogeničnija lica. Zato je napravljena iznimka. Za titulu najosmijeha izabrana su tri

kandidata, Petra Šarić, Roza Šestan i Tomislav Baždarić. Nastavnica letenja, natporučnica Antonija Mutabđija uručila im je prigodan dar, fotomonografiju "20 godina Oružanih snaga Republike Hrvatske". Jedan od njih, Tomislav Baždarić, nakon što je ponosno preuzeo nagradu kazao je kako se jednog dana vidi kao pilot u nekom brzom avionu. "Samо da je brzi, što brži," kazao je Tomislav. Tko zna koliko je djece u svojim malim glavama poželjelo jednak. Zapovjednik 93. zb pukovnik Karol Lučan koji je itekako bio "zaposlen" odgovarači na brojna pitanja malih i onih malo

starijih posjetitelja, istaknuo je kako je biti pilot najljepši posao na svijetu te se nuda se da će bar neki od njih to i ostvariti. Vjeruje i kako će ovo kao i sva druga događanja u sklopu kojih se posjetitelje poziva da se upoznaju s pilotima, tehnikom, životom u zrakoplovnoj bazi pridonijeti promidžbi pilotskog poziva. U 93. zb bila su i djeca dječjeg vrtića "Loptica" iz Zadra koja su izvela točku "Igra s padobranom", a Noć otvorenih vrata vojarne nisu propustili ni članovi Udruge izviđača "Damir Tomljanović Gavran". Inače, Noć otvorenih vrata vojarne "Zemunik" organizirana je u sklopu mani-

festacije Noć muzeja. "Vojarna Zemunik prva je vojarna u Hrvatskoj koja se uključila u manifestaciju Noć muzeja u Hrvatskoj i ovo je bila posebna prigoda upoznati javnost s aktivnostima koje provode piloti HRZ-a i PZO-a u noćnim uvjetima. Želimo obogatiti sadržaje za posjetitelje s područja Zadra i okoline. Reakcije javnosti su vrlo pozitivne i nadam se kako će ovo postati tradicija, da uz Dan, imamo i Noć otvorenih vrata u Zemuniku", rekao je pukovnik Lučan. S obzirom na zanimanje koje je pobudila može se očekivati da ova manifestacija postane tradicionalna. ■

"ZEMUNIK"

OBVEZNI VOJNI ROK ILI DRAGOVOLJNO SLUŽENJE

Foto: Tomislav Brandt

NAPUŠTANJE VO TREND KOJEM PRKOSE MA

Obvezno služenje vojnog roka u procesu transformacije oružanih snaga u Evropi polako gubi svoje mjesto jer je velika većina zemalja, posebice nakon pada željezne zavjesa, odlučila ukinuti ovu obvezu i okrenuti se profesionalizaciji vojske. U onim zemljama u kojima još uvijek postoji opća obveza vojne obuke za sve građane, kontinuirano se vode rasprave o toj mogućnosti. No napredna Norveška krenula je u potpuno suprotnom smjeru. Umjesto da slijedi većinu europskih zemalja, ne samo da nije ukinula vojni rok, već je uvela vojnu obvezu i za žene. Tako je, nakon višegodišnjih rasprava na tu temu, Norveška postala prva europska zemlja i prva članica NATO-a koja je uvela vojnu obvezu za sve građane i

Foto: Tomislav Brandt

Prvi naraštaj dragovoljnih ročnika u Hrvatskoj svoju je obuku odradio krajem 2008., iste godine kada je u našoj zemlji napušteno obvezno služenje vojnog roka

Foto: Forsvärsmakten

Peta KOSTANJŠAK

ODLUKA SVAKE ZEMLJE O NAPUŠTANJU ILI PAK ZADRŽAVANJU OBVEZNOG SLUŽENJA VOJNOG ROKA MOTIVIRANA JE JEDINSTVENIM SKLOPOM DOMAĆIH I VANJSKIH OKOLNOSTI I ODREĐENA EKONOMSKIM, GEOPOLITIČKIM I DRUGIM FAKTORIMA. OBVEZNO SLUŽENJE VOJNOG ROKA U PROCESU TRANSFORMACIJE ORUŽANIH SNAGA U EUROPPI POLAKO GUBI SVOJE MJESTO JER JE VEĆINA ZEMALJA ODLUČILA UKINUTI OVU OBVEZU I OKRENUTI SE PROFESIONALIZACIJI VOJSKE...

građanke – temeljenu na ravnopravnosti spolova. U konačnici, prava i dužnosti za sve moraju biti jednak pa će od 2015. godine žene služiti vojsku u trajanju 19 mjeseci, s time da temeljna obuka traje 12 mjeseci. No Norveška nije usumljena u ustrajjanju da sačuva obvezni vojni rok jer u tu skupinu spadaju i Austrija i Švicarska. Ne treba zaboraviti da ove dvije zemlje nisu članice NATO-a pa je pitanje vojske očigledno važan dio njihova identiteta. Naime, početkom 2013. Austrijanci su se na referendumu jasno izjasnili za zadržavanje obveznog vojnog

Foto: mediathek.adminch

roka u trajanju šest mjeseci. Iako su protivnici govorili da bi profesionalna vojska bila učinkovitija, zagovornici vojne obveze tvrdili su da bi to dovelo u pitanje dugo čuvanu neutralnost.

Austrijski način možemo primijeniti i na Švicarsku. Ona je također na referendumu ponudila građanima da odluče žele li zadržati obvezno služenje vojnog roka za sve muške građane, i to čak treći put u posljednjih 25 godina. I ovoga puta, kao i u dva prethodna slučaja, velika većina birača odlučila je da će njihova država i dalje ostati jedna od posljednjih zemalja zapadne Europe s obveznom vojnom službom. Naime, svaki punoljetni Švicarac mora odraditi 18 tjedana obvezne obuke, nakon koje tijekom idućih 10 godina slijedi nekoliko višetjednih obuka pa kad se sve to zbroji dobije se brojka od najmanje 260 dana provedenih u vojsci.

JNE OBVEZE LOBROJNE EUROPSKE ZEMLJE

Foto: Forsvärts

Norveška je postala prva europska zemlja i prva članica NATO-a koja je uvela vojnu obvezu za sve gradane i građanke – temeljenu na ravnopravnosti spolova. U konačnici, prava i dužnosti za sve moraju biti jednak pa će od 2015. godine žene služiti vojsku u trajanju 19 mjeseci, s time da temeljna obuka traje 12 mjeseci.

AZIJA, LATINSKA AMERIKA I AFRIKA

Obvezno služenje vojnog roka još uvijek dominira u zemljama Azije i Afrike, dok je u Latinskoj Americi, s obzirom na njezinu povijest, napuštanje obveznog služenja vojnog roka u porastu. Tu svakako treba spomenuti neke zemlje čija povijest, geografski smještaj i struktura, određuju današnji razvoj. Egipat, gdje je vojska i danas dominantna sila u razvoju zemlje, muškarci služe obvezni vojni rok između 14 i 36 mjeseci, ovisno o ranjem obrazovanju. Iran također ima obvezu služenja vojnog roka, a okvirno trajanje kreće se oko 20 mjeseci. Tu je svakako i neizostavna Kina, u kojoj teoretski postoji obveza služenja vojske, ali s obzirom na broj stanovnika i broj dobrovoljaca koji se javlja u regularne oružane snage, opća obveza nije potrebna. Od velikih svjetskih vojnih sila može se još spomenuti Indija, koja nema obvezni vojni rok, te brzorastuću vojnu silu Brazil, u kojem muškarci obvezno služe vojsku u trajanju do 12 mjeseci.

Početkom 2013. Austrijanci su se na referendumu jasno izjasnili za zadržavanje obveznog vojnog roka u trajanju šest mjeseci

Foto: Österreich Bundesheer

**U Izraelu vojni rok služe i muškarci i žene,
muškarci tri godine, a žene dvije**

Foto: Israel Defence Forces

OBVEZNI VOJNI ROK ILI DRAGOVOLJNO SLUŽENJE

U ovakvom obliku vojnog organiziranja svaki muškarac kao dio vojne obveze kod kuće mora držati oružje, što Švicarsku svrstava u sam vrh zemalja s velikim brojem naoružanih kućanstava.

Što se tiče skandinavskih zemalja, ni one ne prate evropske trendove ukidanja obveznog vojnog roka, osim Švedske koja se, nakon sto godišnje tradicije, ipak odlučila za dragovoljno služenje. Iako je Švedska 2002. čak razmatrala uvođenje obveznog roka za žene, također na temelju načela jednakosti, 2010. godine je odlučila potpuno ukinuti služenje vojnog roka u vremenu mira. Ova neutralna nordijska zemlja, koja nije članica NATO-a baš kao ni Austrija ni Švicarska, prema novouvedenoj politici obvezni vojni rok primjenit će samo u slučaju realne prijetnje.

Zatim tu je i još jedan primjer koji govori kako se, unatoč obvezni služenja vojske, mijenjaju prilike pa tako i potrebe. Naime, Danska ima obvezan vojni rok od samo četiri mjeseca, što je vrlo kratko razdoblje i njegova je stvarna funkcija odabir kadra za profesionalnu vojsku. Primjerice, 2010. Danska nije uopće morala pozivati građane da se prijave za služenje vojnog roka jer je te godine bilo više nego dovoljno dragovoljaca.

Dakle, u EU-u, uz neke gore nabrojene, ostaje manji broj zemalja koje su zadržale obvezni vojni rok poput Finske te Estonije u kojoj vojni rok traje od 8 do 11 mjeseci, ovisno o naobrazbi. Finska kao nečlanica NATO-a želi imati brojnu vojsku pa vojnu obvezu ima svaki muškarac nakon navr-

ŽENE VOJNE OBVEZNICE

Norveška odluka svrstala je ovu bogatu zemlju na vrlo kratku listu zemalja u kojima žene moraju služiti vojni rok. U Izraelu ga također služe i muškarci i žene, s time da rok za muškarce traje tri godine, a za žene dvije. No za državu poput Izraela obvezno služenje nije rezultat želje za izjednačavanjem spolova, već se ono oslanja se na vojnu doktrinu koja ostavlja mogućnost mobilizacije većine stanovništva u slučaju konflikta, koji u toj regiji nisu rijetkost. Kuba također ima obvezno dvogodišnje služenje vojnog roka za oba spola, dok su u Čadu žene obvezne odslužiti vojni (ili civilni) rok u trajanju godinu dana, a muškarci tri. U Sjevernoj Koreji služenje vojske je, naravno, obvezno, ali unatoč uvriježenom mišljenju, ono je za žene selektivno i odnosi se samo na neke odredene pozicije. Što se tiče trajanja obvezne vojne obuke, riječ je o vrlo dugačkom razdoblju - između 3 i 5 godina.

Foto: Türk Silahlı Kuvvetleri

U Turskoj prigovor savjeti nije mogući i izbjegavanje vojske kažnjava se zatvorom

žene 18. godine. Trajanje služenja ovisi o naknadnoj selekciji na razini brigada, a najduže može trajati 347 dana. S druge strane, primjer Irske odvodi nas u sasvim drugom smjeru. Irska, koja također nije članica NATO-a, spada u malobrojne zemlje koje su oduvijek imale dobrovoljnu vojsku pa je, na svom razvojnom putu i unatoč trendovima, očuvala neutralni status.

Kada su u pitanju baltičke zemlje, Estonija je jedina koja je odlučila zadržati vojni obvezu, a prošle je godine zakonom dopustila ženama da vojni rok i službu služe pod jednakim uvjetima kao i muški kolege, ali na dragovoljnoj bazi. Tu je još

i Grčka koja ima obveznu vojnu službu za muškarce u trajanju devet mjeseci za kopnene snage te 12 mjeseci za mornaricu i zrakoplovstvo, iako istodobno radi na profesionalizaciji vojske. Na Cipru obvezni vojni rok traje više nego dvostruko duže, 25 mjeseci. Obvezno služenje vojnog roka u Europi još uvek imaju Bjelorusija, Rusija, Moldavija i Turska, s time da je Ukrajina u 2013. odlučila postupno napustiti obvezu uz želju da u bliskoj budućnosti također stvori modernu profesionalnu vojsku.

Inače, u oba su svjetska rata ratovale vojske sastavljene od vojnih obveznika, a među 12 zemalja osnivačica NATO-a je-

Foto: mil.ru

Rusija, također ne želi odustati od obveznog služenja vojske za muškarce. Nedavno je obvezu služenja proširila na one koji imaju dvojno državljanstvo, a služenje vojske traje 12 mjeseci (smanjeno s 24)

Foto: Forsvaret

Danska ima obvezan vojni rok od samo četiri mjeseca, što je vrlo kratko razdoblje i njegova je stvarna funkcija odabir kadra za profesionalnu vojsku

Irska spada u malobrojne zemlje koje su oduvijek imale dragovoljnu vojsku pa je, na svom razvojnom putu i unatoč trendovima, očuvala neutralni status

dino Kanada nije imala vojnu obvezu, kao ni Island koji nikad nije imao, a ni danas nema oružane snage. Sjednjene Države, Ujedinjeno Kraljevstvo i Luxembourg ukinule su obvezno služenje vojnog roka krajem 60-ih i početkom 70-ih, dok je u većini ostalih zemalja obvezan vojni rok ostao sve do sredine 90-ih, kada polako postaje dio povijesti. Belgija je služenje vojnog roka ukinula 1995., Francuska 1996., a tim stopama išle su i Španjolska i Italija. Uglavnom je to bilo povezano uz završetak hladnog rata kada su europske zemlje uvidjele da više nema potrebe pripremati se za ratove velikih raznjerja. Istodobno to je znacilo mogućnost ustede, a vojne djelatnosti preorientirale su se na operacije očuvanja mira i međunarodne misije te su od velikih snaga transformirane manje mobilnije postrojbe sa sofisticiranim oružjem, što je povlačilo i nužnu profesionalizaciju kadra. Glavni argument za-govaratelja ukidanja vojnih rokova bila je i to da obvezno služenje možda daje kvantitetu, ali ne i potrebnu

kvalitetu, uz očigledni nedostatak moralu i motivacije.

Kao i Hrvatska, koja je to formalno učinila 2008., u posljednjih 10 godina sustav obveznog služenja napustile su i Bugarska, Litva, Latvija, Poljska, Češka, Slovačka, Mađarska i Rumunjska. Dakle, i članice koje su za vrijeme hladnog rata bile s druge strane zavjese, krenule su s ukidanjem obveznog vojnog roka uglavnom pripremajući se za članstvo u NATO-u. Ako promatramo našu regiju, Slovenija je, logično, bila prva koja je ukinula vojnu obvezu i okre-nula se profesionalizaciji, a kasnije su to isto učinile Albanija, Makedonija, Crna Gora i Srbija. Ni Bosna i Hercegovina nije iznimka, iako se i ondje posljednjih mjeseci raspravlja je li ta odluka bila dobra.

Zemlja koja se vrlo kasno odlučila na ovakav potez je Njemačka, koja je posljednjeg vojnog obveznika novačila s prvim danima 2011. godine. Većina navedenih zemalja odlučila se za uki-danje obveze u mirnodopsko vrijeme, ali su jednako tako ostavile prostor

da se ona primjeni u izvanrednim slučajevima, a tu se ubrajaju i Portugal i Nizozemska. Ne smijemo zaboraviti spomenute zemlje koje nemaju svoje oružane snage. Tako je Island jedina zemlja NATO-a koja nema vojsku, a oružane snage u Europi nemaju male države – Andora, Monako i Liechtenstein. Iako ove zemlje imaju određene policijske snage i specijalne postrojbe, uglavnom imaju potpisane ugovore o obrani s velikim susjednim zemljama. Naravno, odluka svake zemlje o napuštanju ili pak zadržavanju obveznog služenja vojnog roka motivirana je jedinstvenim sklopom domaćih i vanjskih okolnosti, i određena ekonomskim, geopolitičkim i drugim faktorima. Primjerice, Turska kao druga najveća vojna snaga u NATO-u, ima obvezu služenja vojnog roka, a nedavno je, bez obzira na povijest i postojeće trendove, prvi čovjek turskih Oružanih snaga rekao da Turska ne planira uki-nuti vojnu obvezu, iako istodobno radi na profesionalizaciji snaga. Ipak 2003. godine vlasti su odlučile smanjiti tra-janje vojnog roka s 18 na 15 mjeseci. ■

DRAGOVOLJNI ROČNICI U HRVATSKOJ

Prvi naraštaj dragovoljnih ročnika u Hrvatskoj svoju je obuku odradio krajem 2008., iste godine kada je u našoj zemlji napušteno obvezno služenje vojnog roka. Ročnici primaju mjesecnu naknadu, imaju besplatni smještaj, odjeću, prehranu i troškove prijevoza te dopunsко zdravstveno osiguranje pa nikad nije bilo problema s popunjavanjem redova hrvatskih Oružanih snaga na dragovoljnoj osnovi. Sama obuka održava se obično dva puta godišnje, traje 14 tjedana, a od toga je temeljni dio obuke u vojarni osam tjedana. Ročnici dobivaju osnovna vojna znanja i vještine te ih se osposo-bljava za izvršavanje zadaća u postrojbama OSRH, što je ujedno i uvjet za prijam u djelatnu vojnu službu. Uz to, Ministarstvo obrane provodi kontinuiranu promidžbu za prijam kadeta, stipendista i gardista čime se pokrivaju razni profili i interesi mladih ljudi. Unatoč dragovoljnom služenju, prema postojećim zakonima, i dalje je zadržana mogućnost da se vojna obveza vrati u slučaju potrebe, rata ili ugroze, baš kao i u većini zemalja koje su ukinule obvezno služenje vojnog roka.

Foto: Tomislav Brandt

Još jedna velika vojna sila, Rusija, također ne želi odustati od obveznog služenja vojske za muškarce. Nedavno je obvezu služenja proširila na one koji imaju dvojno državljanstvo, a služenje vojske traje 12 mjeseci (smanjeno s 24). Potezi su to kojima Rusi žele ojačati vojnu snagu i godišnje povećati broj novaka za tisuću. Međutim i ruske Oružane snage trenutačno prolaze veliko restrukturiranje, odnosno tranziciju u modernu profesionalnu vojsku. Vladin plan je povećati broj profesionalnih vojnika sa sadašnjih 205 na 425 tisuća do 2017. godine.

PRIGOVOR SAVJESTI

U europskim zemljama gdje je služenje vojske obvezno postoji mogućnost prigovora savjesti, tj. mogućnost služenja u civilnim strukturama, s time da ono, primjerice u Grčkoj, dvostruko duže traje od vojne obveze. U Austriji i Švicarskoj također traje nešto duže. No, primjerice u Turskoj, prigovor nije mogući i izbjegavanje vojske kažnjava se zatvorom. Gledano pak na svjetskoj razini, Južna je Koreja česta meta kritika jer ne dopušta civilno služenje te je poznata po zatvaranju velikog broja onih koji ulažu prigovor savjesti zbog religijskih razloga. Zbog toga u Južnoj Koreji svake godine u zatvoru završi oko 600 muškaraca koji se opiru služenju vojnog roka u trajanju od 21 mjeseca. ■

PAMETNA OBRANA U ZEMUNIKU

ZAJEDNIČKA OBUKA HRVATSKIH, ČEŠKIH I MAĐARSKIH SAVJETODAVNIH ZRAKOPLOVNih TIMOVA U SKLOPU KOJE SE MULTINACIONALNE POSADE HELIKOPTERA UVJEŽBAVaju za obuku pripadnika afghanistanskog ratnog zrakoplovstva u praksi je polučila izvrsne rezultate. Riječ je o specifičnom tečaju koji zračne vojne savjetnike prije svega priprema na okruženje u koje odlaze, nove procedure, taktike i tehničke, na tehničke razlike u helikopterima na kojima će raditi. trenutačno najvažnija zadaća helikopterskih savjetodavnih zrakoplovnih timova jest obući dovoljan broj tehničara letača, stabilizirati sustav održavanja, te obući dovoljan broj nastavnika letača i ispitivača iz sastava afghanistanskog ratnog zrakoplovstva koji će preuzeti obuku na helikopterima...

MULTINACIONALNE POSADE U NOVOM CIKLUSU

Zajednička obuka hrvatskih, čeških i mađarskih savjetodavnih zrakoplovnih timova u sklopu koje se multinacionalne posade helikoptera uvježbavaju za obuku pripadnika afghanistanskog ratnog zrakoplovstva u praksi je polučila izvrsne rezultate. Tako će se uz planiranih šest za sada održati još dva obučna ciklusa. Potvrdio nam je to satnik Dalibor Ivelja, voditelj upravo završenog šestog tečaja (6. AAT PTC- Air Advisory Team Pre-deployment Training Course). Satnik Ivelja, pilot u Eskadrili transportnih helikoptera 93. zb, dva je puta bio u misiji ISAF, a bio je polaznik i prvog i trećeg AAT PTC tečaja. Prema njegovim riječima riječ je o specifičnom tečaju koji zračne vojne savjetnike prije svega priprema na okruženje u koje odlaze, nove procedure, taktike i tehničke, na tehničke razlike u helikopterima na kojima će raditi. Ujedno priprema i njih kao pojedince i skupinu da se brinu o vlastitoj samozaštiti i sigurnosti.

Obukom se simuliraju taktičke zadaće koje se mogu izvoditi u Afganistanu, uvježbavaju se kontaktnе procedure, provode se vježbe u kojima su instruktori u ulozi afghanistanskih pilota dok polaznici rade svoj posao nastavnika leteča, simuliraju se taktička okruženja koja preslikavaju situaciju u Afganistanu.

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

HELIKOPTERA UVJEŽBAVANJA ZA AFGANISTAN

Jedan od segmenata obuke je i letenje u planinskim uvjetima. Leti se iznad Velebita na visinama od 1700 do 1800 metara. No, napominje Ivelja, sama visina nije presudna. "U Afganistanu je sasvim uobičajeno letjeti na visinama od 4000 metara. Tehnički uporaba helikoptera nije problem no bitna je procedura. Cilj je obuke da afganistske posade usvoje procedure za procjenu performansi i taktičke postupke tijekom letenja". U svim segmentima obuke poštiva se načelo multinacionalnosti.

Satnik Ivelja, koji se iz druge misije u Afganistanu vratio u srpanju prošle godine, pojašnjava kako je trenutačno najvažnija zadaća helikopterskih savjetodavnih zrakoplovnih timova obučiti dovoljan broj tehničara letača, stabilizirati sustav održavanja, te obučiti dovoljan broj nastavnika letača i ispitivača iz sastava Afganistanskog ratnog zrakoplovstva koji će preuzeti obuku na helikopterima. "Afganistske zračne snage preuzele su

"Ova obuka izvrsna je za pripremu zrakoplovnih savjetodavnih timova i bila je jedna od najboljih i najučinkovitijih obuka u sklopu koje sam dobio dovoljno informacija kako bi uspješno i sigurno mogao savjetovati pripadnike afganistanskog zrakoplovstva, ističe voditelj tečaja satnik Dalibor Ivelja koji je obučio prvog nastavnika letenja u Mazar-e-Sharifu. Tijekom dvije misije u Afganistanu bio je na dužnosti časnika za obuku, nastavnika letenja i probnog pilota a napisao je i standardizirao programe obuke za različite vrste sposobljenosti.

operativni dio, odnosno samostalno obavljaju zadaće, imaju i posade za izvođenje probnih letova, a kad preuzmu obuku zaokružit će ciklus u sklopu kojeg mogu obučiti svoje ljude, izvršavati operativne zadaće, odradivati tehničke probe, odnosno u potpunosti odradivati svoj posao", kaže satnik Ivelja te dodaje da u Afganistanu ima izvrsnih pilota i tehničara letača koji već godinama lete u ratnom okruženju, u ekstremnim uvjetima i da se od njih također može dosta naučiti. U sklopu ovog šestog tečaja u obuci su prvi put sudjelovali naši bočni strijelci. Bojnik Boris Panić iz Odjela A-3 Zapovjedništva HRZ-a i PZO-a, koordinator aktivnosti na tečaju ističe kako su oni sastavni i jednakopravni članovi posade helikoptera te da se obukom uvježbava komunikacija između bočnih strijelaca, u helikopteru su dvojica, kao i s ostatim članovima posade, te gađanje koje se provodi na poligonu "Crvena zemlja". Bočni strijelci obavještavaju kapetana

U obuci se simuliraju taktičke zadaće koje se mogu izvoditi u Afganistanu, uvježбавaju se kontaktne procedure, provode se vježbe u kojima su instruktori u ulozi afganistanskih pilota dok polaznici rade svoj posao nastavnika letenja, simuliraju se taktička okruženja koja preslikavaju situaciju u Afganistanu. Jedan od segmenata obuke je i letenje u planinskim uvjetima

• PAMETNA OBRANA U ZEMUNIKU

Projekt ove zajedničke obuke provodi se u sklopu NATO inicijative Pametna obrana. Zajednički su ga osmisili hrvatski i češki timovi uz savjetodavnu potporu Europskog zapovjedništva snaga za specijalne namjene SAD-a (SOCEUR), a u finansijskom dijelu potporu projektu pružio je MHI (*Multinational Helicopter Initiative*), multinacionalno tijelo s fondom iz kojeg se financiraju projekti kojima je cilj ubrzati stvaranje potpuno samostalnih helikopterskih snaga Afganistanskog ratnog zrakoplovstva.

Bojnik Boris Panić koordinator aktivnosti na tečaju i satnik Dalibor Ivelja,
voditelj 6. AAT PTC- Air Advisory Team Pre-deployment Training Course

U sklopu ovog šestog tečaja u obuci su prvi put sudjelovali naši bočni strijelci. Oni su sastavni i jednakopravni članovi posade helikoptera te se u obuci uvježbava komunikacija između bočnih strijelaca, u helikopteru su dvojica, kao i s ostalim članovima posade, te gađanje koje se provodi na poligonu "Crvena zemlja". Bočni strijelci obaveštavaju kapetana zrakoplova o prometu u zraku, terenu na koji će sletjeti te su aktivna samooobraza helikoptera i posade.

zrakoplova o prometu u zraku, terenu na koji će sletjeti te su aktivna samooobraza helikoptera i posade, napominje bojnik Panić koji iza sebe ima dvije misije u Afganistanu gdje je radio kao časnik za operativne poslove i časnik za sigurnost letenja. Napominje kako je svaki tečaj na neki način novi jer se njihov program mijenja ovisno o promjenama u području operacija. Tako je primjerice u ovaj šesti tečaj uvrštena nova regulativa i dokumentacija koju je u međuvremenu usvojila i afghanistska vojska.

Naši sugovornici ističu da se od upućivanja u misiju prvih savjetodavnih zrakoplovnih timova, koji su prošli ovu obuku, sigurnost letenja u Afganistanu znatno povećala, te da nije bilo ni jedne nesreće ni incidenta koji bi uključivao savjetnike koji su bili na ovom tečaju. "Sve tri zemlje koje sudjeluju na ovim tečajevima ujednačili su način obuke afghanistskih zračnih snaga i kvaliteta obuke podignuta je znatno višu razinu, pojašnjava satnik Ivelja te dodaje kako je to prepoznato unutar NATO-a te su zato i osigurana sredstva za dodatne tečajeve. Tečaj će se, naravno, mijenjati u skladu s potrebama i situacijom u Afganistanu.

Projekt ove zajedničke obuke, podsjetimo, provodi se u sklopu NATO inicijative Pametna obrana. Zajednički su ga osmisili hrvatski i češki timovi uz savjetodavnu potporu Europskog zapovjedništva snaga za specijalne namjene SAD-a (SOCEUR), a u finansijskom dijelu potporu projektu pružio je MHI (Multinational Helicopter Initiative), multinacionalno tijelo s fondom iz kojeg se financiraju projekti kojima je cilj ubrzati stvaranje potpuno samostalnih helikopterskih snaga Afganistanskog ratnog zrakoplovstva. Za osmišljavanje ovog projekta koji se provodi od 2012. godine najzaslužniji je pukovnik Michael Križanec. Sljedeći obučni ciklus očekuje se u svibnju. ■

PREDSTAVLJAMO SATNIKA ZLATKA PARAĆA

Leida PARLOV,
snimio Tomislav BRANDT

Satnika Zlatka Paraća, voditelja pododsjeka S3 u 93. zb Zemunik, pilota i nastavnika letenja na Pilatusu PC-9, boravak u operaciji ISAF u Afganistanu potaknuo je da se aktivno počne baviti sportom. Istaknuti triatlonac i duatlonac triatlonskog kluba Split, Parać je 2011. samo godinu dana nakon povratka iz svoje druge misije, one na Kosovu, ekipno bio prvak Hrvatske u triatlonu, dok je u kupu Hrvatske osvojio drugo mjesto pojedinačno. Sve je počelo u Afganistanu...

SVE JE POČELO U AFGANISTANU

Stjecanje novih znanja, suradnja s pripadnicima OS drugih zemalja, razmjena iskustava i zajednički rad najčešći su odgovori na pitanje koje su prednosti sudjelovanja u međunarodnim operacijama. No satnika Zlatka Paraća, voditelja pododsjeka S3 u 93. zb Zemunik, pilota i nastavnika letenja na Pilatusu PC-9, boravak u operaciji ISAF u Afganistanu potaknuo je da se aktivno počne baviti sportom. Istaknuti triatlonac i duatlonac triatlonskog kluba Split, Parać je 2011. godine, samo godinu dana nakon povratka iz svoje druge misije, one na Kosovu, ekipno bio prvak Hrvatske u triatlonu, dok je u kupu Hrvatske osvojio drugo mjesto pojedinačno. Sve je počelo u Afganistanu. Umjesto da broji dane do kraja misije počeo je brojiti kilometre. "Slušajući one koji su bili u misijama shvatio sam da križanje dana do odlaska nije nimalo stimulirajuće. Zato sam mjesec dana nakon dolaska počeo trčati. Kako je baza u kojoj sam bio mala, trčao sam na traci za trčanje". Cilj mu je bio do kraja misije istrčati 1500 kilometara. "To mi je bio motiv, cilj koji moram ispuniti prije nego idem doma. Tako nisam razmišljao koliko mi je dana ostalo do kraja misije nego hoću li ostvariti svoj cilj". Program po kojem je radio nije podnosio zabušavanje. Morao je trčati gotovo svaki dan kako bi ostvario normu 1500 kilometara u 130 dana. U bazi su bile samo dvije trake za trčanje kojima se koristilo dosta ljudi, pa je vrlo često treninge s nekoliko kolega iz Mađarske

"Triatlon je super sport koji kombinira tri discipline, plivanje, biciklizam i trčanje. Razvijate sve grupe mišića i tako postoji manja mogućnost ozljede. Kako je to vojni sport, iskreno, cilj mi je bio s vojnom momčadi otici na svjetske vojne igre" Pokrenuo je i inicijativu da se na razini Oružanih snaga organizira natjecanje u triatlonu.

Intenzitet i dinamika treninga, pojašnjava Parać, ovise o dobu godine. "U ovo doba godine treninzi su manjeg intenziteta ali traju najduže. I do 20-ak sati tjedno. Planovi treninga rade se na tijednoj bazi. U prosjeku se odradi tri do četiri treninga biciklom od 50 min do tri sata. Trči se također tri do četiri puta tjedno od 30 min do 2- 3 sata, dok plivati treba i pet puta tjedno. Uz to naravno i dva do tri treninga u teretani. Svaka disciplina trenira se posebno, osim tijekom sezone kad se neke discipline kombiniraju." Sezona triatlonskih natjecanja je od travnja do listopada. Tada je gotovo svaki tjedan neka trka. S vremenom namjerava specijalizirati se za dugi triatlon, Ironman, u kojem trke traju desetak sati. Satnik Parać bavi se i planinskim

trčanjem s kojim je počeo dok se pripremao za natjecanje za najspremnijeg pripadnika OSRH-a "Prvi za Hrvatsku". Triatlon je dobar za neku bazičnu pripremu brzine ali ne i za duže trke koje u izboru za vojnovnika traju od šest do osam sati. S utrkom od dva sata ne možete trenirati za utrku od osam sati jer jednostavno to tijelo ne dopušta. Ne zato što niste u kondiciji već tijelo jednostavno ne dobije tu razinu izdržljivosti. Najbolja priprema za to bila su mi te planinarske trke koje traju više od pet sati". Na kvalifikacijama za najspremnijeg pripadnika OS-a 2013. bio je prvi. "Na kvalifikacijama sam bio prvi zbog rezultata u gađanju i plivanju. Pilotsko oko i triatlonsko plivanje bili su dovoljni. No na natjecanju sam napravio nekoliko pogrešaka tako da sam u konkurenciji od 109 natjecatelja bio 20.". Cilj mu je ustaliti se među prvih deset. Satnik Zlatko Parać sudjeluje i na maratonima i polumaratonima jer kad se jednom krene teško je stati. Ne namjerava prestati te će s godinama prijeći na duže utrke, koje favoriziraju izdržljivost u odnosu na brzinu. Istaže kako nikad nije kasno početi, važno je ne precijeniti se i ne podcijeniti se, to jest, postaviti ciljeve u skladu sa svojim mogućnostima.

Satnik Parać napominje kako je u Eskadrili aviona i Eskadrili helikoptera 93.zb готовo teško naći pilota koji se ne bavi nekom sportskom aktivnošću. Je li to povezano s njihovim pozivom ili su jedno drugom poticaj? Vjerojatno i jedno i drugo. ■

Vesna PINTARIĆ

20. GODIŠNICA

Rijetki su pojedinci čiji lik traje i pamti se unatoč godinama koje prolaze, čije su ljudske i vojničke kvalitete bile i danas su nadahnuće, koji su postali simbol jednog neponovljivog prijelomnog povjesnog vremena. Damir Tomljanović Gavran, legendarni zapovjednik Tigrova, jedan je od takvih pojedinaca...

DAMIR TOMLJANOVIĆ GAVRAN

TIGAR KOJEG SE NE ZABORAVLJA

Rijetki su pojedinci koje se ne nikad zaboravlja, čiji lik traje i pamti se unatoč godinama koje prolaze, čije su ljudske i vojničke kvalitete bile i danas su nadahnuće, koji su postali simbol jednog neponovljivog prijelomnog povjesnog vremena. Damir Tomljanović

Gavran, legendarni zapovjednik Tigrova, je dan je od takvih pojedinaca. Ni danas, dvadeset godina poslije uspomene na njega nisu ništa bljeđe, one žive u njegovim suborci-

ma, u svima koji su ga poznavali, one žive u našim gradovima, ulicama, trgovima...

Njegov rodni Kriči put i posljednje počivalište i ove je godine mjesto susreta njegovih suboraca, prijatelja i poštovatelja, njegovih Gavranova, kako bi oživjeli uspomenu na prvog i najvećeg među njima.

Poginuo je 17. veljače 1994., na Velebitu, podno Tulovićih greda, među svojim gardistima, onima koji su ga najviše cijenili, onima koji su mu bili najvažniji. Ako bismo tražili događaj iz tog turobnog rathog vremena koji je izazvao toliko tuge, nevjericu, nemoćnog bijesa i suza, bila bi to upravo njegova pogibija.

Mnogo je toga Gavran nosio u sebi, davao i ostavljao. Oni koji su ratovali s njim i pod njegovim zapovjedništvom, reći će da je to iznimna hrabrost, odgovornost, odlučnost, pouzdanje, nada i vjera koju je davao u najodsudniji

jim trenucima... reći će i da je to iskrenost, poštenje, skromnost, ljudskost, povjerenje... I oni koju su ga poznavali ili tek čuli za njega mogli su samo nastaviti niz. Gavran je bio legenda još za života.

Bio je jedan od prvih dragovoljaca u Jedinici za posebne namjene MUP-a u Rakitju, još u kolovozu 1990. Bio je jedan od onih mladića koji je shvaćao težinu stvarnosti koja se primicala i bespovrorno se prihvatio uloge koja se od njih očekivala. Izrastao je u surovoj ratnoj realnosti u zapovjednika kojeg su bez ostatka svi cijenili. Prošao je sa svojim Tigrovima sva ratišta. Do onog posljednjeg, kobnog. Prkosna i nepokolebljiva mladost ostala je na obroncima kamenog diva zauvijek svjedočiti istinskoj ljubavi i odanosti domovini. A ona mu se odužila odlikujući ga najvišim državnim odlikovanjima i promaknućem u stožernog brigadira. Njegovo ime danas nose ulice i trgovi Zagreba, Zadra, Senja... sportski centri i memorijali, njegova karizma iznimnog i neponovljivog zapovjednika tema je okruglih stolova i tribina. Damir Tomljanović Gavran bio je i ostat će jedna od najvećih domovinskih legendi,

Tigar kojeg se ne zaboravlja. ■

VIJESTI IZ OSRH

TEČAJ ZA STOŽERNO OSOBLJE NATO-a

Na svečanom otvorenju tečaja za stožerno osoblje NATO-a (NATO SOC) u organizaciji Obüćnog središta za međunarodne vojne operacije u vojarni "Vitez Damir Martić" Rakitiju, uz zapovjednike i voditelja tečaja, bio je i američki vojni izaslanik u Hrvatskoj, brigadir Douglas M. Faherty. On je tom prigodom održao predavanje za hrvatske časnike i dočasnike koji bi u budućnosti trebali obnašati stožerne dužnosti u NATO-ovim središtima u inozemstvu. Prije njegova predavanja, zapovjednik OSMVO-a, pukovnik Ivica

Plejić polaznicima je zaželio dobrodošlicu i naglasio da su za tečaj odabrani najbolji. Dodao je i kako će najmanje polovica njih zasigurno završiti u sjedištima NATO-a diljem svijeta. Brigadir Željko Žeželj iz Zapovjedništva za obuku i doktrinu rekao je da tečaj svakako znači mogućnost napredovanja i izrazio nadu da će nazočni uspješno predstavljati Oružane snage u inozemstvu. Brigadir Faherty, koji je posljednju godinu proveo u Afganistanu kao savjetnik u multinacionalnoj strukturi u operaciji

ISAF, polaznicima je prenio dio svog iskustva te istaknuo nekoliko ključnih stvari važnih za njihove buduće karijere. "Stožerno osoblje pomaže zapovjednicima u ispunjenju njihovih osnovnih zadaća – vizualizirati, opisati i djelovati u određenoj situaciji", kazao je brigadir te istaknuo da je u multinacionalnom okruženju važno zapamtiti da su zapravo svi jednaki jer su svi profesionalci i imaju isti cilj – zajedničku sigurnost. "Također u takvom multinacionalnom okruženju važno je dobro poznavati svoje oružane snage te

izgraditi mrežu stručnjaka s kojima uvjek možete kontaktirati, ako je potrebno", savjetovao je američki izaslanik. Istaknuo je i da je u tom poslu važna sinergija te da raznoliko socijalno i kulturno podrijetlo kolega donosi različite ideje i stajališta, što može biti vrlo pozitivno i produktivno. "Upravo zbog toga je NATO kao političko-vojni savez već desetljećima vrlo uspješan", zaključio je. Na šestom tečaju ovakve vrste, od 3. do 21. veljače, sudjeluje 24 polaznika.

P. KOSTANJŠAK

KAPETAN KORVETE SUČEVIĆ U OPERACIJI ATALANTA

U pomorskoj operaciji Europske unije EU NAVFOR SOMALIA -ATALANTA od 30. siječnja 2014. dužnost analitičara operacije u Operativnom stožeru u Nortwoodu u Velikoj Britaniji preuzeo će kapetan korvete Slaven Sučević.

Rođen je 14. listopada 1970., diplomirao je na Pomorskom fakultetu u Splitu, smjer naučnica, nakon čega četiri godine plovi na brodovima trgovачke mornarice. Tijekom službe u Hrvatskoj ratnoj mornarici (1998.-2010.) deset je godina bio zapovjednik na ophodnom brodu OB-02, jahti Učka, te na raketnim topovnjačama RTOP-12 i RTOP-21. Nakon završetka Zapovjedno-stožerne škole, 2011. bio je na dužnosti nastavnika Pomorskih operacija u HVU - Split.

Kapetan korvete Sučević zamjenit će poručnika bojnog broda Srđana Bilića koji istu dužnost obnaša od kolovoza prošle godine. Time se nastavlja sudjelovanje pripadnika OSRH u prvoj pomorskoj operaciji EU koja je pokrenula zaštitu brodova s hranom kao pomoć Somaliji iz programa – *World Food Programme* (WFP), te borbu protiv pirata u Adenskom zaljevu i vodama Somalije.

Pripadnici hrvatskih Oružanih snaga sudjeluju u međunarodnoj vojnoj operaciji EU NAVFOR SOMALIA - ATALANTA sukladno Odluci Hrvatskog sabora od 3. travnja 2009. Rotacija na dužnosti u operativnom zapovjedništvu operacije redovito se odvija dvaput godišnje, dok se ukrcaj na brodove u operaciju usklađuje bilateralnim dogovorima.

Posjet polaznika TDI-a vojno-skladišnom kompleksu „Hrvatski ždral“

Polaznici druge razine 44. naraštaja Temeljne dočasnicike izobrazbe 31. siječnja posjetili su vojno-skladišni kompleks „Hrvatski ždral“ Doljani, Zapovjedništva za potporu. Cilj nastavnog posjeta je obrada nastavne

teme „Poznavanje i održavanje temeljnih sredstava Hrvatske kopnene vojske“, u sklopu koje je i vježba „Organizacija i tehologija rada u VSK „Hrvatski ždral“ Doljani. Polaznici su upoznati s organizacijom rada u skladištu,

skladištenjem, održavanjem i izdavanjem MTS-a te vođenjem skladišne dokumentacije. Upoznati su s mjerama sigurnosti, tj. zaštite na radu, pirotehničke sigurnosti i protupožarne zaštite.

M. T.

22. OBLJETNICA TOPNIČKOG DIVIZIJUNA ĐAKOVО

Prva topnička postrojba u Slavoniji, 2. topnički divizijun Đakovo, 5. veljače obilježila je svoju 22. obljetnicu. Postrojba je nastala spajanjem topničkih bitnica 109. vinkovačke, 122. đakovačke i 204. vukovarske brigade osnova-

nih u jesen 1991. tijekom najžešće agresije na istočnu Slavoniju. Oruđa kojima su se topnici koristili bila su iz osvojenih ili napuštenih vojarni JNA. Njihova zadaće bila je pružanje topničke potpore postrojbama na

Foto: Davor Kirin

vinkovačkom, đakovačkom i osječkom bojištu. Uz ta djelovanja postrojba je aktivno provodila obuku svojih pripadnika koji su konačnu potvrdu svoje profesionalnosti i uvježbanosti dobili u oslobođilačkim operacijama Bljesak i Oluja. Za uspješno djelovanje 2. topnički divizijun Đakovo višestruko je povoljivan a doprinos pripadnika ove postrojbe u obrani domovine neće biti nikada zaboravljen.

OJI

Foto: Goran Šeretin

PREDUPUTNA OBUKA

Završnim ocjenjivanjem spremnosti 4. veljače u vojnem objektu Lučko završila je preduputna obuka pripadnika 15. HRVCON KFOR.

I ovoga puta dio priprema djeletnika HRZ-a i PZO-a za dvije različite misije, AAT (Savjetodavni zrakoplovni tim) u Afganistanu i KFOR na Kosovu, u aktualnim je ciklusima objedinjen. Obuka je obuhvatila uvježbanje temeljnih vojnih znanja i vještina zrakoplovstva kao što su gađanje iz osobnog naoružanja, pružanje prve pomoći, međunarodno ratno pravo te ostale dijelove preduputne obuke.

Dio obuke je bio i već uobičajen posjet Islamskom centru u Zagrebu, gdje je pripadnicima kontingenata

imam mr. sc. Mirza ef. Mešić održao zanimljivo i korisno predavanje o islamskoj kulturi i vjerskim običajima.

Nakon zajedničke obuke kontingenti se "razdvajaju", slijedi daljnja obuka 10. Mi-17 AAT u vojarni "Zemunik" za ISAF. Očekuje se da će oba kontingenta (15. HRVCON KFOR na Kosovu i 10. Mi-17 AAT ISAF u Afganistanu) u misiji biti upućeni tijekom ožujka. Temeljna zadaća hrvatskog AAT-a jest mentoriranje pilota i letačkog osoblja Afganistanskog ratnog zrakoplovstva, dok hrvatski kontingent u KFOR-u provodi zračni transport helikoptera Mi-171 Sh.

OJI

Inicijativa za pokretanjem znanstveno-stručnog časopisa HVU-a

Na Hrvatskom vojnom učilištu "Petar Zrinski" održan je 4. veljače inicijalni sastanak s temom "Uređivanje i izdavanje znanstveno-stručnog časopisa HVU-a". Sastanak je vodio ravnatelj HVU-a general-pukovnik Slavko Barić, a nazočilo mu je osam znanstvenika iz sustava MORH-a i OSRH. Raspravljalo se o načinu uređivanja i oblikovanju časopisa, o potrebnim pravilnicima i drugim aktima povezanim s uređivanjem i izdavanjem časopisa, te nužnim prvim koracima za izdavanje. Zaključeno je kako će prvi korak biti izrada konzistentnog prijedloga, upoznavanje načelnika GS OS i ministra obrane s inicijativom, te dobivanje njihove suglasnosti za izdavanja znanstveno-stručnog časopisa Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski".

OJI

U SPOMEN POGINULIM ČLANOVIMA POSADE BARKASE HRM-a

Tragičan događaj prije dvadeset i dvije godine u kojem su poginuli pripadnici Hrvatske ratne mornarice Darko Jurišin i Nikola Perleta, obilježen je 28. siječnja u Pomorskoj bazi Lora u Splitu. Diverzanti, članovi posade barkase HRM-a, smrtno su stradali 1992. kada je u izvršavanju zadaće razminiravanja pristupa tada oslobođene ratne luke Lora barkasa naleđela na pomorsku minu. Jedini je to brod Hrvatske ratne mornarice koji je potonuo za vrijeme Domovinskog rata.

Uz pripadnike HRM-a, komemorativnom odavanju počasti u spomen-sobi Zapovjedništva ZHRM-a nazočili su članovi obitelji poginulih diverzanata te predstavnici

Udruge dragovoljaca HRM-a, nakon čega ih je primio načelnik Stožera/zamjenik zapovjednika HRM-a komodor Predrag Stipanović koji je u svom obraćanju istaknuo kako je počast poginulim kolegama Darku Jurišinu i Nikoli Perleti koja se odaje ovom plovidbom izraz naše najdublje zahvalnosti i poruka generacijama koje dolaze da se žrtva za domovinu ne smije prepustiti zaboravu. Obilježavanje se potom nastavilo isplavljanjem broda MRB-51 Flotile HRM-a do otočića Škojić ispred luke Lora gdje je, nakon riječi blagoslova vojnog kapelana don Branimira Projića, položen vijenac na spomen-ploču poginulim pripadnicima HRM-a.

OJI

NATO NOVOSTI

Samо strateško partnerstvo nudi zajedničku sigurnost

"Trebali bismo biti ambiciozniji i hrabriji u rješavanju naših izazova jer dijelimo zajedničke interese," istaknuo je u svom govoru o partnerstvu NATO-Rusija u Münchenu glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen. Kazao je i kako se nitko ne želi vratiti u prošlost kada su vladale podjele i neprijateljstvo pa je pozvao da se prestane upotrebljavati terminologija i načini koji su vrijedili u neko drugo vrijeme, te da se svi zajedno okrenu budućnosti. Nагласио је како је однос Русије и NATO-a такав да има највећи по-

tencijal, no on nije u potpunosti ispunjen. "Suočeni smo s jasnim izborom između hladne suradnje ili težnje za konstruktivnim angažmanom i kretanjem k strateškom partnerstvu koje nudi i zajedničku sigurnost, a koju svi želimo", rekao je ističući kako NATO i Rusija danas surađuju više no ikada. Ipak, Rasmussen je iskoristio prigodu kako bi izrazio svoju zabrinutost zbog dopreme ofenzivnog ruskog oružja u Bjelorusiju i Kalinjingrad te gomilaњa vojnih snaga na Arktiku. Govoreći o raketenom štitu, koji ruska strana doživljava kao

kamen spoticanja, istaknuo je kako je on namijenjen isključivo sigurnosti Europe. "Zabrinut sam i kad čujem da Rusija NATO-ovu politiku otvorenih vrata shvaća kao prijetnju", naglasio je te dodaо da NATO i Rusija trebaju postići dogovor oko proturaketne obrane, a odbacio ruski zahtjev da NATO povuče nuklearno oružje iz Europe prije početka bilo kakvih pregovora. "To nas neće dovesti nikamo. Uz političku volju možemo izbjegići hladnu suradnju i dosegnuti pravo strateško partnerstvo kako smo se dogovorili," istaknuo je Rasmussen.

Ako se stvarno želi vidjeti napredak u odnosu NATO-a i Rusije, ne smije se gubiti vrijeme pa je rekao da nije vrijeme za isprike, već za djelovanje. Potrebno je također dogovoriti razumne rokove kako bi se učinio iskorak u dogovorima. Osvrćući se na trenutačnu situaciju između Ukrajine i Rusije, Rasmussen je istaknuo kako svaka zemlja ima pravo slobodno odlučiti o savezima u koje će ulaziti. "Ukrajinski narod treba odlučiti o budućnosti svoje zemlje", rekao je glavni tajnik i pozvao Rusiju da poštuje to pravo i ne vrši pritisak na Ukrajinu.

Pripreme za samit u Londonu

"Samit koji je pred nama oblikovat će budućnost Saveza. Pobrinut ćemo se da NATO ima i opremu i vještine koje su potrebne da bi se nosili s prijetnjama s kojima se suočavamo, kao što su terorizam, nestabilne države, piratstvo, cyber i raketni napadi", rekao je glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen nakon sastanka s britanskim premijerom Davidom Cameronom, koji je u Londonu početkom veljače održan uoči priprema za nadolazeći samit. Glavni je tajnik nakon sastanka rekao kako će okosnicu samita činiti tri važne teme te da će za budućnost NATO-a biti važna modernizacija vojnih kapaciteta, usavršavanje udruženog djelovanja u Savezu i s partnerima. "Na samitu će naravno biti riječi i o Afganistanu jer do kraja godine završavamo ISAF misiju u toj ze-

mlji. Spremni smo započeti i novu misiju u Afganistanu, ako naravno, za nju dobijemo poziv", rekao je podsjetivši da za tu misiju još

uvijek nedostaje bilateralni ugovor o sigurnosti. NATO mora biti spremna za sve opcije, pa tako i onu da do nastavka misije u Afga-

nistanu nakon 2014., neće doći. "Moramo planirati novu misiju, no jednako tako postoji mogućnost da nećemo biti pozvani nastaviti svoje djelovanje u Afganistanu te da nakon 2014. moramo povući i ljudi i opremu", rekao je Rasmussen te izrazio uvjerenje da će do potpisivanja sigurnosnog sporazuma ipak doći. Iskoristio je prigodu kako bi zahvalio britanskim snagama za angažman u ISAF-ovoј misiji. "Zahvaljujući ISAF-u naši su narodi sigurniji, a Afganistan je jači u vrijeme kada preuzima odgovornost za vlastitu budućnost", istaknuo je glavni tajnik te također zahvalio zemlji domaćinu samita za organizaciju sastanka na vrhu u rujnu. "To pokazuje vašu privrženost transatlantskoj organizaciji i međunarodnoj sigurnosti", istaknuo je glavni tajnik.

Anita KONČAR, foto: NATO

Gruzijski premijer posjetio NATO

Gruzijski premijer Irakli Garibashvili posjetio je početkom veljače sjedište NATO-a gdje se susreo s glavnim tajnikom Andersom Foghom Rasmussenom koji mu je zahvalio na iznimnom doprinosu njegove zemlje u operacijama NATO-a. "Gruzija je jak i predan partner NATO-a. Odigrali ste značajnu ulogu u našim operacijama i u provedbi reformi u vlastitoj zemlji. Nakon prošlogodišnjih predsjedničkih izbora, da-

nas vidimo zreliju demokraciju u Gruziji", rekao je glavni tajnik podsjetivši kako je Gruzija najveći ne-NATO-ov suradnik u ISAF-ovoј misiji. Pozvao je gruzijskog premijera da nastavi s reformama na svim poljima, uključujući obrambeni sektor, vladavinu prava kao i onih na političkom polju. Izrazio je zabrinutost zbog povećanja kontingenta ruske vojske u Abhaziji te pomicanja granične crte u gruzijski teritorij,

a što je učinjeno bez suglasnosti gruzijske Vlade. "Podržavamo suverenitet i teritorijalni integritet unutar međunarodno priznatih granica Gruzije stoga pozivamo Rusiju da provede svoje obvezе prema Gruziji", rekao je glavni tajnik. Govoreći o statusu Gruzije koja još uvijek nije članica NATO-a, Rasmussen je istaknuo kako će ta zemlja postati članicom čim se ispune svi potrebni uvjeti.

Zajednički let iznad Islanda

Borbeni zrakoplovi NATO-a i partnerskih zemalja započeli su početkom veljače iznad Islanda aktivnosti protuzračne obrane *Iceland Air Meet 2014* (IAM2014) koje okupljaju sudionike zemalja članica NATO-a – Island, Norvešku, SAD i Nizozemsku, te partnerske zemlje Finsku i Švedsku. "Ovo je još jedan korak naprijed u suradnji NATO-a s Finskom i Švedskom", rekao je glavni taj-

nik NATO-a Anders Fogh Rasmussen osvrnuvši se na prvi zajednički let iznad Islanda. Istaknuo je kako će upravo zahvaljujući ovom treningu "naši piloti te sva ostala pripadajuća posada biti bolje uvježbani, imat će više iskustva i moći će, ako treba, raditi zajedno". Tako će Norveška, Finska i Švedska

sudjelovati sa svojim borbenim zrakoplovima i nosačem zrakoplova, dok će se SAD i Nizozemska pobrinuti za punjenje gorivom u zraku. Island je zemlja domaćin, dok će NATO koordinirati trening.

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

Foto: Heckler & Koch

NOVI BACAČ ZA AMERIČKE PUŠKE

Američka podružnica njemačkog proizvođača naoružanja Heckler & Koch Defense krajem siječnja 2014. sklopila je važan ugovor s Američkom vojskom o dostavi novih podcijevnih bacača granata HK M320 kalibra 40x46 mm. Ugovorom čija se vrijednost procjenjuje na 19,4 milijuna američkih dolara naručeno je 12 400 bacača u dva modela M320/M320A1. Novim bacačima Američka vojska kani zamijeniti postojeće bacače M203. Modelom M320 bit će naoružane jurišne puške M16 dok bi se modelom M320A1 naoružavale puške M4 i HK416 i HK417. Svi naručeni bacači trebali bi biti dostavljeni do kraja 2016. Značajna posebnost bacača granata (eksplozivnih, dimnih, plinskih i osvjetljavajućih) M320/M320A1, koji je Heckler & Koch razvio 2008., njegova je modularnost. Moguće ga je upotrebjavati montiranog na pušci ili samostalno kao zasebno skupno naoružanje, pomoći usadniku i preklopnom prednjeg rukohvata koji se postavljaju na tijelo bacača i koji čine dio kompletira. U odnosu na svog prethodnika M203, novi bacači M320/M320A1 su manjih dimenzija ali i nešto teži. M320/M320A1 se temelji na dizajnu bacača granata Heckler & Koch AG-C u odnosu na koji je primijenjeno nekoliko zahtjeva naručitelja, odnosno Američke vojske. Uz spomenute manje dimenzije, tu su i novi ciljnički sustavi koji su prilagođeni balistici ispaljivanja granata iz kraće cijevi. Uz mehanički ciljnik bacači M320/M320A1 su opremljeni i dnevno/noćnim ciljnikom, te s laserskim daljinomjerom, koji znatno olakšava ciljanje te korištenje bacačem u noćnim uvjetima. Dodatna razlika u odnosu na M203 je bočno umetanje granata u M320/M320A1, što se smatra znatno praktičnjim rješenjem.

I. SKENDEROVIC

Foto: Advanced Tactics

LETEĆI

Tehnološki demonstrator letećeg latača kamiona, nakon zemaljskih tak-siranja koja su uspješno provedena tijekom siječnja, spreman je za svoj prvi probni let. On bi trebao biti obavljen tijekom veljače ili ožujka. To je objavila američka tvrtka Advanced Tactics, koja od 2010. radi na hibridnom konceptu kamiona koja se može koristiti i kao besposadna letjelica s VTOL (Vertical Take Off & Landing) svojstvima, i koji zasad nosi naziv Black Knight Transformer. Advanced Tactics navodi kako je temeljni cilj razvoja ovog koncepta medicinska evakuacija ranjenih s najizloženijih dijelova bojišnice, gdje je nemoguće slati puno veće letjelice, odnosno gdje

Foto: US Navy

EGIPAT NABAVLJA DODATNE DVije PODMORNICE

Prema tekstu objavljenom u francuskom dnevniku La Tribune 2. veljače, Egipat bi uskoro trebao nabaviti dodatne dvije napadne dizelsko-električne podmornice Type 209 njemačke brodograđevne kompanije ThyssenKrupp Marine Systems (TKMS). Na tragu je to izjave visokog dužnosnika egipatske ratne mornarice objavljene u kolovozu 2012., kada se tek razmatrala eventualna nabava novih podmornica.

Trenutačno egipatska ratna mornarica raspolaže četirima podmornicama klase Romeo izgrađenih tijekom 1950-ih koje su poboljšane prema kineskim projektnim smjernicama.

KAMION

je preopasno slati letjelice s posadom. Sa svake strane Transformera postavljena su po četiri motora s dvo-krakim elisama, koje se prema potrebi mogu uvlačiti tijekom vožnje po kopnu, odnosno izvlačiti tijekom leta. Ukupna težina kamiona iznosi 1995 kg, dok dizajn predviđa prijevoz do dva ranjenika, odnosno do 454 kg

"korisnog" tereta. Maksimalna zemaljska brzina koju može postići je 112 km/h, dok maksimalna krstareća brzina u zraku iznosi 241 km/h, uz dolet do 124 km odnosno vrhunac leta od 3050 m. Dužina Transformera iznosi 9,5 m, širok je 5,8 m, dok visina iznosi 2,5 m.

I. SKENDEROVIC

Temeljni ugovor o gradnji, opremanju i dostavi dviju podmornica Type 209 koji sadrži opciju nabave dodatnih dvaju plovila, vrijednosti 920 milijuna eura potписан je sredinom 2011. Prva podmornica naoružana UGM-84 Harpoon Block II projektilima tvrtke Boeing trebala bi biti dostavljena tijekom 2016. Napadna podmornica Type 209 razvijena je kao sljedbenik podmornica Type 206, isključivo za potrebe izvoznih tržišta u njemačkom brodo-

gradilištu Howaldtswerke-Deutsche Werft, danas dijelu kompanije TKMS. Na tržište je plasirano ukupno pet inačica spomenute podmornice (209/1100, 209/1200, 209/1300, 209/1400 i 209/1500) a u operativnoj su uporabi u 13 zemalja. Prva podmornica inačice 209/1100 izgrađena je kasnih 1960-ih te je do sada izgrađeno više od 60 plovila koja su u aktivnu službu ušla od 1971. - 2008.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Chinamil.com.cn

NOVI BRODOVI KINESKE MORNARICE

Trenutačno posljednja korveta klase Jiangdao, poznata i pod projektnim imenom Type 056, 26. siječnja ove godine službeno je primljena u sastav flote ratne mornarice NR Kine. Noseći oznaku 587, deseto plovilo u klasi imena Jieyang, lokalno označeno kao fregata, ulazak u operativnu službu obilježilo je tijekom svečanosti održane u mornaričkoj

luci u Shantou, provincija Guangdong. Korvete Type 056 sucesivno zamjenjuju u prvom redu brze jurišne brodove (Fast Attack Craft - FAC) klase Houxin (Type 037-II). Vjerojatno je da će nove korvete također zamijeniti i 28 starih fregata klase Jianghu (Type 053) te još nepoznat broj drugih starijih ratnih brodova koji su svojedobno bili namijenjeni isključivo jednoj vrsti zadaća ili ograničenim borbenim operacijama. Korvete klase Jiangdao namijenjene su ponajprije zadaćama temeljne obrane dok će specifične zadaće uključivati ophodnju, čuvanje, pratnju i protupodmorničko djelovanje. Tijekom ove godine očekuje se kako će još četiri korvete postići operativnost, a zbog više navedenih zamjena, ova bi klasa trebala imati čak 30 plovila.

M. PTIĆ GRŽELJ

BLACKJACKOVA PRIPREMA ZA OPERATIVNU UPORABU

Američki marinski korpus krajem siječnja je započeo s inicijalnim operativnim testiranjima malog taktičkog besposadnog sustava. Riječ je o letjelici RQ-21A Blackjack koji je proizvela tvrtka Boeing Insitu, i koji je dosad imao i nazive STUAS (Small Tactical Unmanned Aircraft System) odnosno Integrator. Testiranja se provode na poligonima u sklopu Središta za borbenu obuku Marinskog korpusa. Na određeni način su nastavak testiranja koje je započela Američka ratna mornarica početkom proljeća 2013.

RQ-21A Blackjack je namijenjen za obavljanje ISR (Intelligence, Surveillance, Reconnaissance) izviđanja i nadzora iz zraka. Marinskom korpusu je zasad dostavljen jedan Blackjack sustav s pet letjelica, dvije zemaljske kontrolne postaje te sustavom za lansiranje i prihvatanje letjelica. Prema određenim najavama Marinski bi korpus mogao inicijalno naručiti 32 Blackjack sustava, dok bi ratna mornarica mogla naručiti 25 sustava. Dizajn se temelji na besposadnom sustavu ScanEagle, kojim se proteklih godina vrlo uspješno

koriste u raznim aktivnostima američke Oružane snage. U odnosu na ScanEagle s kojim dijeli isti sustav za lansiranje i prihvatanje, Blackjack donosi pomak u većim dimenzijama letjelice te u njezinim operativnim mogućnostima, što se odnosi na veću autonomiju boravka u zraku te na mogućnost nošenja raznih senzora. Za obavljanje ISR zadaća Blackjack je opremljen elektrooptičkim i infracrvenim senzorima, te s laserskim senzorom za utvrđivanje udaljenosti.

I. SKENDEROVIC

Foto: Insitu

Foto: ROKS

DOSTAVA BRODA KLASE GU

Južnokorejsko brodogradilište tvrtke Hanjin Heavy Industries & Construction, 27. siječnja domaćoj je mornarici dostavilo 13. raketni ophodni brod klase Gumioksuri, imena Han Munsik. Navedena klasa brodova poznata je i pod kraticom PKX (Patrol Killer eXperimental), a prvo plovilo izgrađeno je 2003. Brodovi istisnine 440 t vrše ophodnju osporavanom zapadnomorskog granicom, služe obrani crte razgrani-

čenja te imaju mogućnost napada na neprijateljska plovila s velikog dometa. Zamijenit će pojedine za-

Trenutačno se u operativnoj službi južnokorejske mornarice nalazi trinaest od ukupno 15 planiranih plovila klase Gumioksuri, posljednja bi dva svoju operativnost trebala postići tijekom tekucih godina.

starjele 135-tonске ophodne brodove klase Chamsuri.

Brodovi klase Gumioksuri dugački su 63 m i široki 9 m. Svaka plovna jedinica nosi četiri Hae Seong (Sea Star) precizno navođena krstareća projektila dometa 150 km, koje je proizvela državna agencija za vojni razvoj. Od preostalog naoružanja na pramčanom dijelu broda smješten je top kalibra 76 mm, dok se na krmenom dijelu broda nalazi top ka-

Foto: US Navy

Težina prazne letjeličce je 36 kg, maksimalna težina na polijetanju iznosi 61 kg. Maksimalna nosivost "korisnog" tereta je 17 kg. Raspon krila iznosi 4,8 m a duljina trupa iznosi 2,5 m. Maksimalna brzina koju može postići je 166 km/h, a maksimalni vrhunac leta iznosi 6045 m.

KRŠTEN DRUGI MLP

Američka brodograđevna kompanija NASSCO (National Steel and Shipbuilding Company) u vlasništvu General Dynamicsa, 1. veljače svečano je krstila drugi MLP (Mobile Landing Platform) brod u klasi. Namijenjen je potrebama američke ratne mornarice te mu je dodijeljeno ime John Glenn (MLP 2). Primjerno nazivu plovila, djelovat će kao mobilna desantna platforma namijenjena prijevozu helikoptera, lebdjelica i drugih prijevoznih sredstava. Nadalje, služit će kao transfer stanice i/ili plutajući mol na moru, unapređujući pritom vojno-mornaričke sposobnosti dostavljanja opreme i tereta od broda do obale, kada je baza uskraćena ili ne postoji. Trenutačno je 90% plovila zgotovljeno i prema najavama budućeg zapovjednika broda, John Glenn bi svoju temeljnu operativnost trebao postići u ožujku ove godine. Kompanija NASSCO gradi sva tri broda spomenute klase, ugovor za gradnju drugog plovila potписан

je 2013., odnosno za treći će biti potpisani 2015. Potpuna operativnost prvog broda u klasi, imena Montford Point očekuje se do 2015. a treći, Lewis B. Puller bi trebao ući u aktivnu službu do 2018. Treći brod u klasi razlikovat će se od prethodna dva time što će njegovo osnovno obilježje biti prošireno, te će osim značajke mobilne desantne platforme sadržavati i AFSB (Affloat Forward Staging Base) značajku.

M. PTIĆ GRŽELJ

MLP brodovi su nova klasa pomoćnih plovila, duljine 233 m, širine 50 m, projektnog gaza 12 m, istisnine 34 500 t, brzine 15 čv te doplova 9500 Nm a gradit će se prema brodograđevnim standardima za trgovачke brodove.

MODERNIZACIJA BRITANSKIH WARRIORA

Foto: Lockheed Martin

Lockheed Martin UK je krajem siječnja ministarstvu obrane Ujedinjenog Kraljevstva predao završnu tehničku dokumentaciju na temelju koje će se realizirati projekt remonta i modernizacije borbenih oklopnih vozila Warrior. Ugovor je sklopljen još u listopadu 2011., njegova se vrijednost procjenjuje na oko 642 milijuna britanskih funti, dio je projekta modernizacije koji je pokrenut u sklopu programa WCSP (Warrior Capability Sustainment Programme). Lockheed Martin UK se obvezuje na dostavu prvog prototipa tijekom 2014., s kojim bi se do kraja 2016. provodila serija terenskih ispitivanja. WCSP program remonta i modernizacije sastoji se od četiri

modula, s kojima će biti obuhvaćene različite inačice Warrior-a. WFLIP (Warrior Fightability Lethality Improvement Programme) modulom bit će obuhvaćeni ugradnja nove kupole, ugradnja novog paketa elektrooptičkih senzora te ugradnja novog automatskog topa (razmatraju se dva topa, oba kalibra 40 mm). WMPS (Warrior Modular Protection System) donosi suvremeniju modularnu zaštitu tijela i kupole oklopnjaka koja se može lakše prilagođavati različitim zadaćama. WEEA (Warrior Enhanced Electronic Architecture) modul donosi punu integraciju nove elektronike te novu komunikacijsku opremu. Zadnjim ABSV (Armoured Battlefield Support Vehicle) modulom bio bi obuhvaćen dio Warrior-a, koji bi služili kao višenamjenska logistička vozila, odnosno kao potpora oko izvlačenja i održavanja Warrior-a.

I. SKENDEROVIC

MDOKSURI

libra 40 mm. Opremljen je također visokotehnološkim radarskim sustavom koji ima mogućnost simultanog otkrivanja i praćenja više od 100 zračnih i morskih ciljeva, sustavom za električnu borbu, ograničenim kapacitetom nezamjetljivosti. Tu je termalna infracrvena kamera koja omogućava posadi od 40 članova lociranje, ciljanje i paljbu na specifične mete čak i nakon isključivanja radarskog sustava. Vodomlazna propulzija omogućava postizanje brzina većih od 40 čvorova.

M. PTIĆ GRŽELJ

Dostava prvi moderniziranih Warrior-a očekuje se tijekom 2018., a WCSP programom bilo bi obuhvaćeno 643 vozila od ukupno 789 kupljenih od 1987. - 1995. Obnovljenim Warriorima produžio bi se životni vijek do 2035.

KOPNENA VOJSKA

PANZERHAUBITZE 2000 JE ZASIGURNO VODITELJ SKUPINE MODERNIH TOPNIČKIH SUSTAVA NA GUSJENICAMA. MOŽE SE ISTAKNUTI VIŠE PODRUČJA U KOJIMA OVO ORUŽJE PREDNJAČI: PRIJE SVEGA SVOJOM MOBILNOŠĆU, PALJBENOM MOĆI I TAKTIČKOM AUTONOMIJOM. IAKO SE DOKAZALA I U AFGANISTANU, PROIZVOĐAČ JE KONTINUIRANO U POTRAZI ZA POBOLJŠANJIMA I INOVACIJAMA

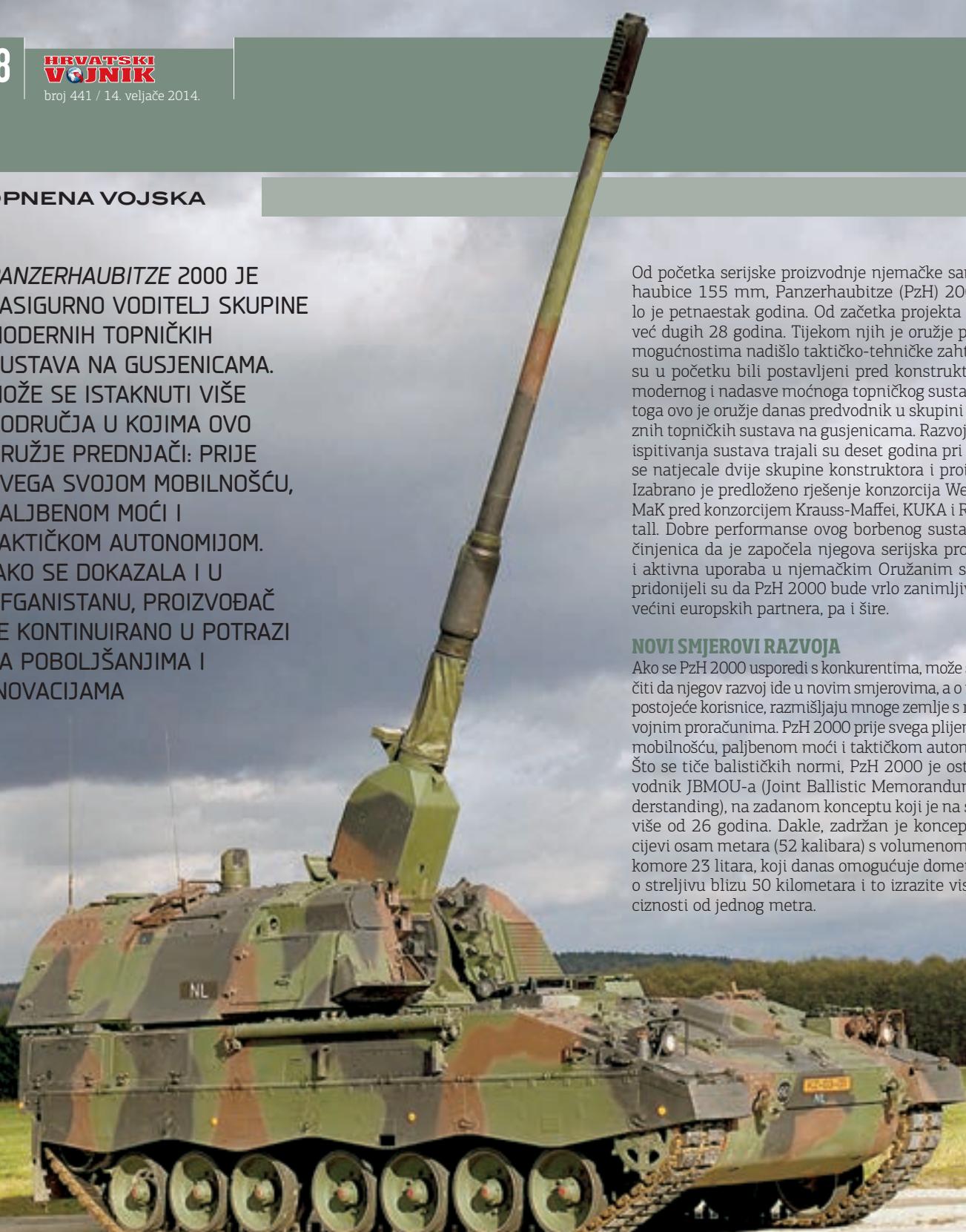
Od početka serijske proizvodnje njemačke samovozne haubice 155 mm, Panzerhaubitze (PzH) 2000 prošlo je petnaestak godina. Od začetka projekta prošlo je već dugih 28 godina. Tijekom njih je oružje po svojim mogućnostima nadišlo taktičko-tehničke zahtjeve koji su u početku bili postavljeni pred konstruktoare toga modernog i nadasve moćnoga topničkog sustava. Osim toga ovo je oružje danas predvodnik u skupini samovoznih topničkih sustava na gusjenicama. Razvoj i probna ispitivanja sustava trajali su deset godina pri čemu su se natjecale dvije skupine konstruktora i proizvođača. Izabrano je predloženo rješenje konzorcija Wegmann i MaK pred konzorcijem Krauss-Maffei, KUKA i Rheinmetall. Dobre performanse ovog borbenog sustava, kao i činjenica da je započela njegova serijska proizvodnja i aktivna uporaba u njemačkim Oružanim snagama, pridonijeli su da PzH 2000 bude vrlo zanimljivo oružje većini europskih partnera, pa i šire.

NOVI SMJEROVI RAZVOJA

Ako se PzH 2000 usporedi s konkurentima, može se zaključiti da njegov razvoj ide u novim smjerovima, a o njemu uz postojeće korisnice, razmisljavaju mnoge zemlje s različitim vojnim proračunima. PzH 2000 prije svega pljeni svojom mobilnošću, paljbenom moći i taktičkom autonomijom. Što se tiče balističkih normi, PzH 2000 je ostao predvodnik JBMou-a (Joint Ballistic Memorandum of Understanding), na zadanom konceptu koji je na snazi već više od 26 godina. Dakle, zadržan je koncept dužine cijevi osam metara (52 kalibara) s volumenom barutne komore 23 litara, koji danas omogućuje domete ovisno o streljivu blizu 50 kilometara i to izrazite visoke preciznosti od jednog metra.

Foto: KAW

HAUBICA S JAKIM REFERENCAMA

Jedan je od korisnika sustava PzH 2000 i Grčka. Fotografija je s vježbe mehanizirane pješačke postrojbe u proljeće 2010.

Josip MARTINČEVIĆ MIKIĆ

PzH 2000 se za sada nalazi u naoružanju isključivo europskih zemalja. Osim Njemačke to su Italija, Grčka i Nizozemska koje su korisnice temeljnog sustava PzH 2000. Nizozemska je prva zemlja čije su snage borbeno djelovale haubicom, tijekom operacije Meduza u Afganistanu pod zastavom ISAF-a. Danas se zna da je i Katar u sklopu modernizacije svojih oružanih snaga naručio 24 borbena sustava PzH 2000. Jednako tako se zna da su ispitivanja sustava provedena u Švedskoj, Finskoj, pa i u SAD-u. U Njemačkoj se svojedobno razmišljalo o ugradnji ovih sustava na fregate klase Hamburg. Projekt je krenuo ambiciozno, čak je dobio i odgovarajuću kraticu MONARC (Modular Naval Artillery Concept). No zbog velikih impulsa proizvedenih silom trzanja oružja velikog kalibra, bila je upitna izdržljivost palube pa se odustalo od tog projekta. Švedska je još 1996. godine obavila ispitivanja dva oružja PzH 2000 s ciljem modernizacije obalnog topništva. Koliko je poznato, do realizacije nije došlo jer je Švedska odustala od projekta.

UPORABA U MISIJI ISAF

Prva borbena djelovanja zabilježena su u rujnu 2006. Nizozemska je bila jedan od ključnih sudionika multinacionalnih snaga na jugu Afganistana. Tada su s Velikom Britanijom i Kanadom imali razmještenih oko 8000 vojnika u provincijama Uruzgan, Helmand i Kandahar. Royal Netherlands Army (RNLA) je prva vojska na svijetu koja je svoja oružja PzH 2000 uputila izvan svojih granica. Ta su oružja trebala pružiti paljbenu potporu nizozemskim kampovima Tarin Kowt i Deh Rawod te komunikaciji među njima. Oružja su prevezena do Kandahara transportnim zrakoplovom C17 Globemaster III iz zrakoplovne baze Ramstein u Njemačkoj. Odmah nakon dolaska u Afganistan u Zapovjedništvu ISAF-a je odlučeno da se oružja privremeno dodijele za zaštitu kanadskih trupa u operaciji Meduza. Područje djelovanja bilo je na udaljenosti 35 do 37 kilometara uporabom standardnog streljiva povećanog doleta RH 40 (Rheinmetall) s plinogeneratorom (base bleed).

Druga veća djelovanja PzH 2000 u sklopu nizozemskih snaga zabilježena su u borbama kod Chora u provinciji Orūzgān polovicom lipnja 2007. Ope-

Nizozemsko samovozno topničko oružje kalibra 155 mm, Panzerhaubitze PzH 2000 u mirovnoj misiji ISAF. Na krovu kupole se može primijetiti dodatna balistička zaštita

raciju su predvodile uglavnom snage Nizozemske i Australije te Afganistana protiv jakih talibanskih uporišta.

NIZOZEMCI I NIJEMCI

Većih kritika na pouzdanost sustava PzH 2000 nije bilo osim na pouzdanost i učinkovitost NBK filtroventilacijskog sustava koji nije bio prilagođen djelovanjima u klimatskim uvjetima Afganistana. Zabilježene su i kritike na zaštitu gornjeg dijela borbenog vozila PzH 2000 koji je bio ranjiv na djelovanje minobacačkih projektila protivnika. To je naknadno riješeno ugradnjom dodatne balističke zaštite na tzv. mekim dijelovima oklopa. Budući da su nizozemske baze bile strateški talibanski ciljevi, oprema u kampovima je bila meta njihovih djelovanja, u pravilu lakog i jeftinog minobacačkog streljiva.

Polovicom 2010. i Njemačka je uputila svoje PzH 2000 u područje djelovanja

svoga kontingenta u ISAF-u. Oružja su odigrala glavnu ulogu u operaciji Halmazag tijekom mjeseca studenog 2010. Praćenjem pouzdanosti PzH 2000 tijekom borbenih djelovanja došlo se do određenih spoznaja u taktičkom i logističkom pogledu. Na temelju tih iskustava njemačka vojna industrija već nudi modificirana rješenja uporabe topničkog sustava 155 mm na lakšem podvozu.

PERFORMANSE ORUŽJA

Glavna obilježja PzH 2000 manifestiraju se u sljedećem:

- mogućnost prevoženja 60 projektila i odgovarajućih barutnih punjenja,
- visoka razina autonomije oružja kao kompletног sustava,
- NBK filtroventilacijski sustav,
- velika brzina paljbe u kombinaciji s velikim dometom i visokom točnosti,
- velika taktička i strategijska mobilnost i rasploživost sustava,
- pogodnost održavanja,
- povećana zaštita od djelovanja fragmenata topničkih projektila.

Povećane mogućnosti utovara korisnog tereta odnose se na 60 projektila i 288 odgovarajućih MTLS modula smještenih u vozilo. Promišljenim razmještanjem streljiva u središnjem dijelu kupole i barutnih punjenja u zadnjem dijelu kupole, uspjela se smjestiti optimalna količina streljiva. To je za deset kompleta više nego kod ruske MSTA-S, 12 kompleta više nego kod britanske AS 90, 18 više nego kod francuskog GCT ili čak 21 više nego kod američke M109A6 Paladin.

Autonomnost vozila čini PzH 2000 na terenu neovisnom jer ima ugrađeni hibridni navigacijski sustav povezan sa središnjim računalom. Moguće je provoditi navigaciju po azimutu kao i određivanje koordinata vozila. Upravo taj segment upravljanja balističkim elementima u kombinaciji s pouzdanim balističkim računalom povećava pouzdanost sustava tijekom djelovanja.

SIGURNOST ZA POSADU

Pod visokom razinom zaštite posluge i streljiva podrazumijeva se zaštita kupole i oklopog tijela od djelovanja fragmenata

Red. broj	Broj ispaljenih projektila	Ostvareno vrijeme
1.	3	8,4 s
2.	8	37,1 s
3.	10	48,1 s
4.	12	< 60 s
5.	20	1 min. 47 s

Rezultati ispitivanja brzine paljbe PzH 2000 provedenih na poligonu Meppen, s prototipom PT01 s tehnologijom punjača streljiva na 48 V

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE PzH 2000

Kalibr	155 mm
Protutrzajući sustav	hidropneumatski
Zatvarač	okomito klizni
Masa oružja	55 330 kg (borbena 57 tona)
Odnos snage i mase	13,3 kW/t (18KS/t)
Dužina	11 669 mm
Širina	3580 mm
Visina	3060 mm
Klirens	440 mm
Širina gusjenica	550 mm
Max. brzina	60 km/h
Punjene spremnike goriva	420 km
Max. uspon	50 %
Bočni nagib	25 %
Okomite zapreke	1 m
Svladavanje prokopa	3 m
Motor	MTU 881, 736 kW (1000 KS)
Transmisijska	Renk HSVL 284, automatik 4+2
Ovjes	torzijeske osovine

Električni sustavi	24 V
Elevacija/depresija	+65°/-2,5 °
Mogućnost djelovanja po smjeru	360°
Elevacijska masa	5920 kg
Masa cijevi	1970 Kg
Dužina trzanja	700 mm
Učinak plinske kočnice	54 %
Max. sila trzanja	600 kN
Brzina paljbe, max.	8-10 proj./min.
PZ obrana	7,62 mm MG3
Bacači dimnih granata	2 x 4; 76 mm
Upravljanje topom	električno/ručno
Brzina kupole po smjeru	14 °/sek.
Brzina cijevi po elevaciji	14 °/sek.
Spremnost za paljbu	30 sekundi
Utovar b/k s 2 člana posluge	manje od 11 minuta
Borbeni komplet	60 projektila +288 modularnih b/p
Broj članova posluge	pet

**Vojnik Bundesheera nanosi novi,
pustinjski make-up njemačkoj PzH 2000
u Kunduzu, Afganistan**

Foto: Bundeswehr

KOPNENA VOJSKA

topničkih i minobacačkih projektila. Od 2001. postoji mogućnost ugradnje dodatnih elemenata oklopne zaštite na gornjem tzv. mekim dijelovima kupole. Materijal od kojega je izrađena kupola i oklopno tijelo, daje zaštitu i od projektila 14,5 mm. Velikom brzinom paljbe podrazumijeva se ispaljenje tri projektila za 10 sekundi te deset projektila za manje od 60 sekundi. Uporabom automatskog punjača oružja, moguće je dopunjavanje izvana cijelog borbenog kompletta (cca 3,5 tone tereta) za manje od 11 minuta opsluživanjem dva člana posluge.

STRELJIVO I MOBILNOST

Povećanje dometa uz zadane balističke značajke cijevi, moguće je uporabom novih vrsta streljiva. Pri tome se misli na modernije projektile s ugrađenim plinogeneratorom, a posebno na barutna punjenja koja imaju veći energetski potencijal. Takozvana modularna barutna punjenja MTLS (Modulares TreibsLandungs System) razvijena su upravo za koncept 52/23 koja istodobno omogućuju i minimalni domet ovog oružja od 2,7 km. Kombinacijom barutnih punjenja i različitih kuteva elevacije, kao i velike brzine paljbe, moguće je postići tzv. MRSI učinak (Multiple Rounds Simultaneous Impact), što na cilju stvara sliku udara više projektila u isto vrijeme (ispaljenih iz istog oružja). Na ispitivanjima je potvrđeno ispaljenje pet projektila pod različitim kutevima elevacije koji na cilj padaju unutar 1,2 sekunde.

Povećanje mobilnosti je postignuto modernom konstrukcijom podvozja oružja koje omogućuje visoki stupanj pokretljivosti oružja, te vrlo brzu paljbu iz pokreta. Potrebno je svega 30 sekundi pripreme do ispaljenja prvega projektila. Tako oružje ima mogućnost da od dobivanja zapovijedi za paljbu u pokretu, može ispaliti deset projektila i napustiti borbeni položaj za manje od dvije minute.

JAKA LOGISTIČKA POTPORA

Zahvaljujući položaju kupole koja je ugrađena na stražnji dio oklopног tijela, prelaženje cijevi ispred prednjeg dijela vozila je svega 3,3 metra. Tako položaj cijevi povećava provoznost oružja u terenskim uvjetima, kao i njegovu transportabilnost željezničkim,

Potrebno je svega 30 sekundi pripreme do ispaljenja prvega projektila. Tako oružje ima mogućnost da od dobivanja zapovijedi za paljbu u pokretu, može ispaliti deset projektila i napustiti borbeni položaj za manje od dvije minute

— ▶ —
**Nizozemske haubice
prevezene su u
Afganistan zrakoplovom C-17 Globemaster
iz zrakoplovne baze
Ramstein u Njemačkoj**

avionskim i cestovnim transportom. Oružje u tom pogledu zadovoljava NATO STANAG 2832. Peteročlana posluga je osposobljena za učinkovito opsluživanje oružja, punjenje i dopunjavanje novim streljivom, kao i preventivno održavanje. Logistička potpora ovom borbenom sustavu je vrlo jaka. Radi smanjenja troškova i rizika tijekom izvođenja operacija u njemačkoj vojsci je razvijen koncept po kojem se oslanjaju na stručne kapacitete i osoblje proizvođača. Tako je puno pozornosti posvećeno temeljnoj obuci, izrađena je sugestivna lista pričuvnih dijelova, razvijeni su specijalni alati i ispitna oprema i sve je upotpunjeno pratećom tehničkom dokumentacijom.

STIŽE DONAR

Njemački proizvođač haubice PzH 2000, KMW (Krauss Maffei Wegmann) je još 2004. počeo s ispitivanjima prototipa topničkog modula AGM (Artillery Gun Module) baziranog na balističkim performansama topa L52/23. Obavljenu su potrebna ispitivanja vođena zamislima zadržavanja performanse dometa, a smanjenja ukupne mase sustava. Nastavak razvoja krenuo je u suradnji s General Dynamics European Land Systems (Santa Bárbara Sistemas). Zajednički razvoj se temeljio na novoj generaciji topničkog sustava na gusjenicama

zasnovanog na balističkom konceptu PzH 2000. Cilj im je bio ponuditi tržištu novo oružje, moćno kao PzH 2000, ali mnogo manje mase (cca 32 tone), koje se može prevoziti transportnim zrakoplovom A400M, koje ima dobru oklopnu zaštitu, visoki stupanj automatiziranosti i svega dva člana posluge. Nastavak razvoja rezultirao je 2008. godine sustavom namijenjenom izvozu imena Donar (starogermanski naziv za grom). Topnički modul AGM ugrađen je na dobro provjereno gusjenično vozilo koje se potvrdilo kao platforma za višecijevni lanser raketa 227 mm MLRS M270.

Proizvođač na temelju iskustava pri korištenju oružja u misiji ISAF nudi i sustav za obranu kampova tzv. Parometna obrana kampova. Inovativni koncept nudi obranu od prijetećih raketnih, topničkih ili minobacačkih projektila upućenih od protivnika na snage smještene u kampovima. Zamisao se temelji na četiri do šest AGM-a i Donara umreženih u sustav upravljanja paljborom pri čemu se jednim od razmještenih oružja uništavaju prijeteći projektili, a druga oružja na temelju proračuna balističke putanje dolaska projektila uništavaju oružje koje je ispalilo prijeteći projektil.

ISPITIVANJE EXCALIBURA

Osim već poznatog streljiva što ga nudi Rheinmetall RH 40 BB, koje ima

Foto: USAF

Raytheon je provjerio projektille Excalibur na njemačkim, švedskim i američkim oružjima. Domet je zavidnih 48 kilometara

Donar je novi projekt zajedničkog razvoja KMW i GDELS na konceptu 155/52 koji se nudi potencijalnim korisnicima

deklarirani domet od 40 kilometara, a upotrebljava se u PzH 2000, aktualna su intenzivna ispitivanja projektila Excalibur. Krajem 2013. obavljena su ispitivanja u Americi u kojima su zajednički sudjelovali Njemačka, SAD i proizvođač streljiva Raytheon. Tijekom testiranja ispaljeno je deset projektila iz njemačke haubice PzH 2000 na udaljenost od 48 kilometara pri čemu su postignuti vrlo dobri rezultati točnosti jednog metra na cilju. Na ispitivanjima je potvrđeno da GPS upravljanje može popravljati trajektoriju leta s ciljem povećanja točnosti. Slična ispitivanja provedena su u listopadu 2013. iz američkih haubica i švedskog topničkog sustava Archer koji također ima cijev dužine 52 kalibara. Kako tvrde u Raytheonu, GPS navođenje projektila osigurava pogodak prvim projektilom u bilo kojim vremenskim uvjetima. Njihove analize pokazuju da u logističkom smislu upotreba jednog projektila Excalibur zamjenjuje 10 do 50 klasičnih projektila istog kalibra.

PREDNOSTI I MANE

PzH 2000 je zasigurno voditelj skupine modernih topničkih sustava na gusjenicama. Može se istaknuti više područja u kojima ovo oružje prednjači. Najznačajnije je što je riječ o prvom serijski proizvedenom oružju s dužinom cijevi 52 kalibara, te što je to oružje prvo koje koristi modularna barutna punjenja MTLs. Jednako tako, mora se istaknuti mogućnost prevoženja najvećeg borbenog kompleta streljiva koje prenosi u svojoj kupoli. Ako k tome dodamo borbeno iskustvo u području djelovanja mirovne misije ISAF, možemo konstatirati da ovo oružje ima jake referencije pred svojom konkurenjom. Proizvođač nudi i nove mogućnosti uporabe sustava. Riječ je o zanimljivim rješenjima zaštite stacioniranih snaga u kampovima mirovnih i sličnih misija. Razvoj novoga streljiva pomiče granice dometa blizu 50 kilometara s postojećim balističkim konceptom, tako da ovo oružje zasigurno ima budućnost.

TAKTIČKO-TEHNIČKE ZNAČAJKE TOPNIČKOG SUSTAVA DONAR

Kalibr	155/52 mm
Masa oružja	31,5 t
Borbena masa	35 t
Odnos snage i mase	16,8 kW/t (22,8 KS/t)
Dužina	10,3 m
Širina	2,8 m
Visina	3,0 m
Max. brzina	do 60 km/h
Punjene spremnike goriva	do 500 km
Max. uspon	60 %
Bočni nagib	30 %
Svladavanje prokopa	2 m
Motor	530 kW (720 KS)
Transmisija	Renk HSVL 284, automatik 4+2
Elevacija/depresija	+70°/-10°
Mogućnost djelovanja po smjeru	360°
Brzina paljbe, max.	6 proj./min.
Borbeni komplet	30 projektila +145 modularnih b/p
Broj članova posluge	dva

Treba istaknuti i neka ograničenja, koja prije svega proizlaze iz velike ukupne mase veće od 55 tona. Visoka cijena ovoga borbenog sustava za mnoge je vjerojatno limitirajući faktor. ■

Prema brodogradilišnim specifikacijama, na strukturalne preinake palube utrošeno je gotovo 2500 tona čelika, količina koja bi bila sasvim dovoljna za konstrukciju manje fregate

RATNA MORNARICA
Foto: Indian Navy

TRILOGIJA O NOSAČU (III. dio) **VIKRAMADI**

Nakon testiranja broda i svih njegovih sustava, Indija je konačno dočekala 16. studenoga 2013., kada je u Severodvinsku na brodu INS Vikramaditya zalepršao indijski vojno-pomorski stijeg. Početkom prosinca Vikramaditya se prvo prebažirala za Murmansk gdje ju je dočekao njezin eskort. To su bili fregata INS Trikand, klase Talwar III, izgrađena na ruskim navozima i dostavljena Indiji 29. lipnja 2013. te flotni logistički brod INS Deepak. Ta dva broda dobili su zadataću da je prate na prvoj dionici putovanja, od Murmanska do Gibraltara. Vikramaditya je u Murmansku popunila brodske zalihe

Vikramaditya u vodama Baltičkog mora, na početku putovanja koje će je napokon dovesti u novu matičnu državu

goriva, hrane i vode. Na sidrištu pred Murmanskom 4. je prosinca na Vikramadityu posebno svečano obilježen Dan Indijske ratne mornarice. Nosač je svečano ispraćen na svoj put prema domovinskim vodama u jutro 6. prosinca. S brodskom posadom na nosač je ukrcano i 183 tehničara i specijalista za održavanje pojedinih tehničkih sustava. Iako je bilo najavljenko da će usput posjetiti 14 prijateljskih luka, Vikramaditya se prvi put zaustavila 18. prosinca na sidrištu ispred Lisabona gdje je nadopunila svoje zalihe. Već sljedećeg dana na ulazu u Gibraltarski tjesnac, INS Vikramadityu i njezin

eskort sačekao je rakетni razarač INS Delhi, nakon čega su sva četiri broda plovibom u koloni uplovili u Mediteran na put prema Sueskom kanalu. U predvečerje nove 2014. borbeni grupa indijske ratne mornarice, predvođena nosačem Virat sa šest pratećih brodova (razarača i fregata) dočekala je Vikramadityu u Arapskom moru, otprilike 1200 Nm od indijskog kopna. Tako su se nakon rujna 1992. ponovno dva indijska nosača našla zajedno u operativnom sastavu i zajedničkim vježbama. Od Severodvinska do točke susreta u Arapskom moru, Vikramaditya je preplovila više od 8500 Nm

Potpuno obnovljena Vikramaditya, prvi je put ponovno zaplovila svojim vlastitim pogonom, točno u podne, 10. lipnja 2012., nakon 17 godina od svoje posljednje plovidbe pod ruskom zastavom i imenom Admiral Gorškov

Igor SPICIJARIĆ

Konačni dolazak potpuno preinačenog nosača u operativnu službu Indijske ratne mornarice sasvim će sigurno promijeniti strateški odnos snaga u Indijskom oceanu. IRM će u bliskoj budućnosti imati dva prilično moderne STOBAR nosača zrakoplova, raspoređena na obje obale Indijskog oceana

ski gantogram dinamike i završetka radova bio nekoliko puta produljivan. Potpuno obnovljena Vikramaditya, prvi je put ponovno zaplovila svojim vlastitim pogonom, točno u podne, 10. lipnja 2012., nakon 17 godina od svoje posljednje plovidbe pod ruskom zastavom i imenom Admiral Gorškov.

REKONSTRUKCIJA SLETNE PALUBE

Dizajniranje sletne palube i pramčane ski-jump rampe bili su svakako glavni, najveći i najkomplikiraniji izazovi ruskim brodograditeljima u Sevmašu. Preinaka je zahtijevala njezino produljenje za 10 m. Bila je također nužna ugradnja palubnih sponsona radi proširenja sletne palube. Pramčana ski-jump rampa postavljena je pod kutom od 14,3° a njezini sastavni elementi imaju masu od gotovo 900 tona. Na krmnom dijelu palube trebalo je obaviti niz ojačanja na području u kojem je instaliran hidraulički sustav za prisilno zaustavljanje zrakoplova. Instaliran je sustav s tri, 30 m dugačke čelične sajle za "hvatanje" zrakoplova kao i automatski mrežni sustav. Da bi se ugradili bočni sponsoni, ski-jump rampa i sustav za zaustavljanje, te ostala palubna oprema bilo je nužno modifcirati 234 unutrašnja prostora i sekcijs da bi se dobio traženi oblik trupa. U okviru promjene izgleda pramčanog dijela Gorškova, prilagođen je i pramčani bulb, koji je postao manji i uži. Iz njega je izvađen sonar Polinom i sada služi isključivo u svrhu razbijanja valova i povećanja brzine broda. Palubne preinake uključuju također i sustav LUNA-E namijenjen za prizemljenje MiG-ova, DAPS sustav namijenjen za prizemljenje Sea Harriera i novi palubni rasyjetni sustav. Kapacitet nosivosti dvaju teretnih liftova povećan je za 50 %, odnosno s 20 na 30 tona tereta. Prema brodogradilišnim specifikacijama, na strukturalne preinake palube utrošeno je gotovo 2500 tona čelika, količina koja bi bila sasvim dovoljna za konstrukciju manje fregate.

BORBENI SUSTAVI I NADGRADE

S palube su uklonjeni apsolutno svi borbeni sustavi koji su bili na starom Admiralu Gorškovu. Premda su Rusi nudili IRM ugradnju svojih hibridnih CIWS sustava Kaštan posljednje generacije, Indijci su taj prijedlog odbacili. U konstrukciji palube ostavljeni su određeni prostori u koje će biti ugrađeni PZO-proturaketni sustav Barak-8, koji IRM razvija u suradnji s Izraelom. Sustav dometa 0,47 - 78 km bit će instaliran u bazi Karwar. Zahvaljujući rekonstrukciji sletne palube i potpalub-

TVA

bez usputnog zaustavljanja, osim lisabonskog.

POTPUNA OBNOVA

Prema specifikacijama ugovora iz 2004. godine, VSTOL konfiguraciju TAVKR Admirala Gorškova trebalo je promijeniti u STOBAR konfiguraciju današnje INS Vikramaditye. Da bi ta pretvorba uopće bila moguća trebalo je prilagoditi sletnu palubu. To je uključivalo ugradnju tzv. ski-jump rampe (trampoline) i sustava za prisilno zaustavljanje zrakoplova, preinaku pramčanog bulba, zrakoplovnog i teretnog lifta za streljivo, prilagodbu

1750 od ukupno 2500 brodskih unutrašnjih odjeljaka, instaliranje novih parnih kotlova, novih dizelskih generatora, reparaciju parnih turbina, ugradnju novog postrojenja za desalinizaciju vode, novog elektrosustava izmjenične struje, novog sustava za klimatizaciju i filtroventilaciju, uklanjanje svih starih oružnih sustava i opreme, te ugradnju nove opreme i senzora. Prema nekim podacima, sa "starog" Gorškova skinuto je tijekom procesa modernizacije negdje između 70 - 75 % prvobitno instalirane opreme. Upravo je taj veliki opseg radova bio glavni uzrok zbog kojeg je vremen-

Službeni prijam Vikramaditye u Indijsku ratnu mornaricu u brodogradilištu Sevmaš održan je 16. studenoga 2013. Na fotografiji je indijski ministar obrane AK Antony u obilasku postroja počasne ruske mornaričke straže

Foto: Indian Navy

RATNA MORNARICA

nog brodskog hangara (prije svega po visini) u njega će se, prema indijskim specifikacijama, moći smjestiti i do 30 letjelica u različitim kombinacijama, koje dopuštaju ukrcaj palubnih jurišnika MiG-29K/MiG-29KUB, Sea Harrier i helikoptera tipova Kamov Ka-28, Ka-31, Sea King, ALH-Dhruv i Chetak.

S nadgrađa Admirala Gorškova uklonjeni su svi elektrooptronički i radarski senzori koji su podupirali uporabu nekadašnjeg raketnog i topničkih oružja, kao i sva komunikacijska oprema koja se zbog zastarjelosti više nije uklapala u indijske specifikacije. Posebna je zanimljivost INS Vikramaditye svakako njezino drugo nadgrađe, zapravo krmeni jarbol, na kojem je smješten drugi dio komunikacijskih antena koje zbog određenih tehničkih okolnosti nije bilo moguće smjestiti na glavnom dijelu nadgrađa (tzv. otoka).

SENZORSKI SUSTAV

Samo srce borbene operativne informatičke mreže predstavlja tzv. CAIOS (Computer Action Information Organisation System) tipa LESORUB-E. Taj se sustav odlikuje sposobnošću integracije podataka sa svih brodskih senzora i data-linkova, njihovo procesuiranje, analiziranje i generiranje vizualne i kompresivne taktičke situacije na, za to posebno namijenjenim taktičkim displejima. Sustav je posebno dizajniran, vodeći računa o esencijalnim C4 zahtjevima koji je IRM stavila pred INS Vikramadityu, posebice s ciljem nadzora nad svojim zrakoplovima dok su u zraku. Drugi, također vrlo važan dio opreme instaliran na nadgrađe nosača jest RESISTOR-E radarski kompleks. Riječ je o automatskom sustavu, dizajniranom za nadzor zračnog prometa, prilaz / spuštanje zrakoplova i helikoptera te navigaciju ukrcanih letjelica na kratkim udaljenostima. Također RESISTOR-E je sposoban, zahvaljujući svojim podsustavima, također osigurati letne podatke svojim letjelicama koje djeluju i na većim udaljenostima od matičnog broda. Prema indijskim izvorima, sustav je u stanju osigurati precizno navođenje i pomoći palubnim jurišnicima i helikopterima pri slijetanju sve do 30 m udaljenosti od sletne palube Vikramaditye. Na brod je ugrađen moderni CCS Mk II

Foto: MG

Avion MiG-29KUB slijeće na Vikramadityu tijekom probnih letova 2012. godine. Do rujna 2013. obavljen je 788 polijetanja i slijetanja zrakoplova na novi indijski nosač

komunikacijski sustav. Ugradnjom taktičkog Link 11 data - sustava osigurana je puna integriranost i funkcionalnost broda u informatičko-mrežni sustav IRM.

PROPULZIJSKO POSTROJENJE

Propulzijski sustav na INS Vikramadityi nije mijenjan u vrsti i tipu glavnih porivnih strojeva. Na njoj su i nadalje ostale četiri moćne parne turbine tipa GTZA TV-12-3. U otvorenoj literaturi nije dostupan podatak u kojoj su mjeri one reparirane ili su pak ugrađeni novi porivni strojevi. Ono što se točno zna jest da je ugrađeno

osam novih parnih kotlova tipa KVN 98/64, koji imaju kapacitet proizvodnje 100 t/h pregrijane pare, temperature 470°C i pritiska 64 bara. Novi kotlovi se više ne lože teškim uljem već isključivo dizelskim LSHSD (Low Sulphur High Speed Diesel) gorivom. Za pogon kotlova i ostalih brodskih potrošača, Vikramaditya može ukrcati 8900 t goriva. Zbog konstrukcije i rasporeda porivnih strojeva, osovinski vodovi i propeleri ostali su istog tipa, naravno s novim ležajevima i obnovljenim skrokovima. Princip četvero-propelerske propulzije, primjenjen na Vikramadityi, potpuna je novost za

Zbog brojnih preinaka Vikramaditya izgleda kao nov nosač zrakoplova, potpuno drukčiji od nekadašnjeg ponosa sovjetske mornarice Bakua (slika desno)

Foto: Indian Navy

IRM i do sada nije bio u inventaru indijske površinske ratne flote.

BRODSKA ENERGETIKA I SMJEŠTAJ
Uz reparaciju šest postojećih turbo-generatora obavljena je i ugradnja šest novih dizelskih generatora tipa Wärtsilä od 1500 kW talijanske proizvodnje. Ukupno instalirana snaga elektrokompleksa povećana je tako s 15 na 18 MW. Obavljena je gotovo kompletna zamjena brodske kablovsko-energetske i razvodne električne mreže. Prema inicijalnom ugovoru bilo je planirano zamijeniti 1400 km starih kablova. Međutim kako su ra-

dovi na rekonstrukciji napredovali, ustanovljeno je da je nužna zamjena dodatnih 900 km električnih kablova svih vrsta. U konačnici, duljina zamjenjene električne kablaže dosegnula je gotovo 2300 km. Radi usporedbe ta duljina iznosi tek nešto manje od polovice obalne crte Indije. Modifikacija Gorškova u Vikramadityu obuhvatila je i promjenu životnih i radnih prostora brodske posade. Smještajni kapaciteti u potpunosti su prilagođeni indijskim socijalnim i kulturološkim potrebama. Od 2500 unutrašnjih brodskih prostorija njih 1750 je u većoj ili manjoj mjeri pri-

Foto: defenseimagery.mil

Foto: Indian Navy

Indijski nosač Viraat, u pozadini fotografije, dočekao je svojeg novog kolegu u Arapskom moru u predvečerje nove 2014. godine

lagođeno. INS Vikramaditya na svoje 22 palube i u svojim smještajnim kapacitetima može smjestiti 1600 članova posade i osigurati im autonomiju plovidbe do 45 dana. U potpori tolikoj autonomiji veliku ulogu i značenje imaju i dva postrojenja za desalinizaciju morske vode (procesom reverzibilne osmoze) koji su sposobni dnevno proizvesti i do 400 tona pitke vode. Komoditetu posade svakako pridonosi i ugradnja novog York International klimatizacijskog sustava. U stambenim prostorima osiguran je poseban dio u koji se može smjestiti 10 časnica.

PTICA FENIKS

Nakon završetka modernizacijskog procesa INS 33 Vikramaditya je zapravo kao ptica Feniks. U svom drugom operativnom životu postao je potpuni i novi nosač zrakoplova STOBAR konfiguracije, koji se u velikoj mjeri razlikuje od nekadašnjeg TAVKR Admirala Gorškova. Usposreda bivše i sadašnje borbene sposobnosti broda je zapravo nezahvalan ali i nemoguć, na koncu i nepotreban posao, jer je riječ o sasvim suprotnim strateškim i doktriniranim pristupima upotrebe takve plovne jedinice. Već je u prethodnim dijelovima ove trilogije o brodu bilo rečeno da je to za svoje hladnoratovsko vrijeme (istini za volju i za današnja doba) bio iznimno moćan brod, izgrađen u koncepciji kombiniranja karakteristika taktičke krstarice i nosača zrakoplova, čija je najbolnja točka, prava Ahilova peta, bila zapravo njegova ukrcana zrakoplovna komponenta i nefunkcionalni fazni Sky Watch radar. S današnje točke gledišta, premda znatno modernizirana, promijenjene konfiguracije, s povećanim operativnim mogućnostima ukrcaja i uporabe modernih palubnih jurišnika i s intezivnim face-liftingom i INS Vikramaditya ima svojih nedostataka i slabosti. Jedan od trenutačno najvećih taktičkih nedostataka jest nemogućnost ukrcaja palubnih zrakoplova – letećih radara koji bi osigurali mnogo veći nadzor zračne i površinske situacije nego što su to u mogućnosti ruski helikopteri Ka-31. Na stojeci anulirati taj i neke druge, manje važne nedostatke, Indija je ciljano naručila osam mornaričkih zrakoplova (u opciji su i četiri dodatna i već je dobila prve primjerke) tipa Boeing P81 ali i lansirala tijekom prošlog ljeta i svoj prvi mornarički GSAT-7 satelit, namijenjen isključivo za nadzor Indijskog oceana.

PREUSMJERAVANJE SREDSTAVA

Kad se uzme u obzir da je Indija nedavno porinula i svoj prvi domaći izgrađeni nosač zrakoplova INS Vikrant STOBAR konfiguracije, koji bi po svojim karakteristikama i protežnostima trebao biti sličan INS Vikramadityi (oko 40 000 tona punog deplasmana) onda je jasna važnost konačnog

RATNA MORNARICA

završetka i dostave INS Vikramaditye. IRM će se konačno moći riješiti starog INS Viraata i poslati ga u zasluženu mirovinu. Sredstva za njegovo borbeno održavanje moći će biti preusmjereni na završetak novog nosača INS Vikrant ali i na ostale projekte površinskih brodova. U prvom redu tu je što brži završetak i uvođenje u službu prve serije novih razarača klase Kolkata, kao i sljedeće klase suvremenih razarača koji bi se trebali pojaviti iza 2020. Ulazak INS Vikramaditye omogućit će da IRM lakše prebrodi vremenski jaz od iduće 2-3 godine, koliko se smatra da će biti potrebno da novi INS Vikrant bude završen i testiran prije nego što uđe u službu. U međuvremenu na crtaćim daskama indijskih konstruktori već nastaje i projekt ADS II, drugog nacionalnog nosača zrakoplova koji su već prozvali INS Vishal. On bi trebao biti znatno veći od INS Vikramaditye i tek porinutog INS Vikranta s maksimalnom istisninom oko 65 000 tona, veličinom sličan ruskom nosaču Kuznijecov. U

Indijsko oduševljenje novim nosačem je veliko. Posvećena mu je čak i poštanska marka, čijoj je promociji nazočio predsjednik Pranab Mukherjee

Noćni prizor sa sletne palube Vikramaditye. Nosač ima kapacite za smještaj više tipova aviona i helikoptera

Foto: Indian Navy

svakom slučaju konačni dolazak INS Vikramaditye u operativnu službu IRM sasvim će sigurno promijeniti strateški odnos snaga u Indijskom oceanu. Ako bude točna informacija da će nosač biti naoružan mornaričkom inačicom ASCM VLS projektila BrahMos i SAM sustavom Barak-8 (26. prosinca 2013.

indijsko Ministarstvo obrane potvrdilo je kupnju 262 raketna projektila tog tipa) onda njegove taktičke i borbene vrijednosti višestruko rastu. U svakom slučaju IRM će u bliskoj budućnosti imati dva prilično moderna STOBAR nosača zrakoplova, raspoređena na obje obale Indijskog oceana. ■

Foto: Indian Navy

Pripremio Domagoj VLAHOVIĆ

VOJNA INDUSTRIJA

NE VELIKE, ALI ZNAKOVITE PROMJENE

Stručnjaci, političari, analitičari, istraživači, publicisti, novinari... svi koji prate kretanja u namjenskoj industriji s nestrpljenjem su očekivali 31. siječnja. Toga je dana Štokholmski međunarodni institut za mirovna istraživanja (SIPRI) objavio svjetsku listu sto svjetskih namjenskih tvrtki koje su u 2012. godini prodale najviše svojih roba i usluga

Razumljivo, neupućenima bi u prvi mah mogla zasmetati činjenica da je 2012. već prošlost i da bi se podrazumevala objava liste za 2013. No metodologija, dubina i detaljnost SIPRI-jeva istraživanja ne dopuštaju brzinu i improvizaciju. Stoga ne čudi što na listi nema kineskih tvrtki, iako bi neke od njih sigurno našle svoje mjesto među "velikih sto". Za njih nema dovoljno usporedivih i relevantnih podataka, kažu u SIPRI-jevu izvješću. Postoji i mogućnost da takvih slučajeva ima i u drugim državama, poput Kazahstana, no ona je manje vjerojatna. Izvori

kojima se koristi SIPRI uključuju godišnja izvješća i web-stranice tvrtki, novosti objavljivane u gospodarskim rubrikama dnevnih novina, vojnim časopisima i internetskim novostima na specijaliziranim portalima. Konzultirana su i medijska priopćenja, marketingška izvješća, državne publikacije o natječajima... Nadalje, lista nije fiksna. Ako analitičari s vremenom dođu do novih podataka, unose ih.

OPĆI ZAKLJUČCI

Rezimirajući izvješće, SIPRI-jevi stručnjaci, Britanac Sam Perlo-Free-

man i Nizozemac Pieter D. Wezeman istaknuli su da ukupna količina prodanih roba i usluga top -100 tvrtki vrijedi 395 milijardi američkih dolara. Iako velik, taj je broj manji nego u 2011. za 4,2 posto (412 milijardi dolara).

To je drugi godišnji pad zaredom, no to je još uvijek čak za 29 posto veći iznos nego u 2003. godini. Udio top-100 u odnosu na ukupnu svjetsku prodajnu masu veći je za 13,6 posto i sada je na najvišoj razini od 2002., kad je SIPRI počeo s istraživanjem. Dakle, "veliki igrači" povećavaju svoju dominaciju.

Almaz-Antej najviše je pozicioniran ruski proizvođač u povijesti SIPRI-jeve liste. Protuzrakoplovni sustav S-400 Trijumf jedan je od njihovih cijenjenih proizvoda, no zasad namijenjen samo domaćim oružanim snagama

VOJNA INDUSTRIJA

Foto: BAE Systems

Što se tiče lokacija tvrtki, njihova su sjedišta u rekordne 23 države. Kao i dosad prevladavaju države Sjeverne Amerike i Europe, na listi ih je gotovo 75 posto, a njihov je udio u ukupnoj sumi blizu 87 posto. To ne znači da "ostatak svijeta" treba biti obeshrabren, jer je njihov udio u ukupnoj top -100 masi 2012. porastao za 14 posto u odnosu na 2011. i veći je od ikada. Najveći razlog za zadovoljstvo imaju Rusi, čijih je šest tvrtki u svjetskom vrhu zajedno povećalo svoj prihodnji udio za zamjetnih 28 posto. S druge strane, 43 tvrtke (42+1) iz SAD-a i Kanade zabilježile su pad od 6,6 posto, a njih 30 iz zapadne Europe od 3 posto.

VRH SE TEŠKO MIJENJA

Logično je da najveću pozornost privlači vrh liste, prva desetorica imaju 52,1 posto u ukupnom udjelu. No to je mnogo manje u odnosu na 2003. (59,7 posto). Tradicionalno,

Britanski BAE Systems nositelj je svjetske "brončane medalje", iako im je namjenska prodaja pala u odnosu na 2011. Na fotografiji je djelatnik australiske podružnice tvrtke s pripadnikom domaće ratne mornarice

Foto: rbase-new-factory.ru

vrh je teško promjenjiv pa ni 2012. nije iznimka. Od 2005. među prvih deset uspio je doći samo američki United Technologies koji je istisnuo francuski Thales. U 2012. "kralj" je i dalje Lockheed Martin, a u stopu ga slijede "sunarodnjak" Boeing i britanski BAE Systems. Uz Amerikance i BAE, u prvih deset su još i europski konzorcij koji se 2012. još zvao EADS (od ove godine Airbus Group) i talijanska Finmeccanica. Zapravo, niti tvrtke koje su od 11. do 20. mjesta nisu pretrpjele tektonske finansijske promjene. Zamjetan je jedino napredak ruskog Almaz-Antea koji je skočio s 22. na 14. mjesto pove-

čavši prihode gotovo 50 posto. To je i najviši plasman ikad za neku tvrtku iz najveće svjetske države.

RUSIJA I SAD

Prema SIPRI-jevim analitičarima, povećani prihod ruskih tvrtki posljedica je održavanja visoke stope izvoza, ali prije svega povećane domaće potražnje. Iako općenito smatran teško ostvarivim, ruski Državni plan naoružanja, koji od 2011. do 2020. predviđa opremanje i modernizaciju oružanih snaga u vrijednosti od 700 milijardi dolara, daje pozitivne impulse domaćim (većinom državnim) tvrtkama.

Top-10 namjenskih tvrtki u 2012. (SIPRI)

Mjesto	Tvrta	Država	Prihodi od namjenske prodaje (u milijunima dolara)		Ukupni prihodi od prodaje u 2012. (u milijunima dolara)	Udio namjenske prodaje u ukupnoj prodaji 2012. (%)	Ukupni profit u 2012. (milijuni dolara)	Broj zaposlenika u 2012.
			2012.	2011.				
1	Lockheed Martin	USA	36 000	36 270	47 182	76	2745	120 000
2	Boeing	USA	27 610	30 560	81 698	34	3900	174 400
3	BAE Systems	UK	26 850	29 160	28 263	95	2599	88 200
4	Raytheon	USA	22 500	22 900	24 414	92	1900	67 800
5	General Dynamics	USA	20 940	23 330	31 513	66	-332	92 200
6	Northrop Grumman	USA	19 400	20 340	25 218	77	1978	68 100
7	EADS (Airbus Group)	EU	15 400	16 400	72 596	21	1580	140 000
8	United Technologies, UTC	USA	13 460	11 640	62 173	22	5200	218 300
9	Finmeccanica	IT	12 530	14 570	22 131	57	-1010	67 408
10	L-3 Communications	USA	10 840	12 520	13 146	82	782	51 000

Foto: Polski Holding Obrony

Poljski protuzrakopovni raketni sustav POPRAD, jedan od aduta državnog holdinga koji je pod bivšim imenom Bumar zauzeo 89. mjesto na listi

S druge strane, američko povlačenje iz Iraka završeno 2011. imalo je negativan odjek na neke njihove tvrtke koje su profitirale opskrbljivajući oružane snage za tu operaciju. KBR, koji je bio zadužen za logističku potporu u Iraku, smanjio je svoje prihode za 60 posto i imao najveći pad u top -100. Zabilježen je i pad prihoda tvrtki koje se bave proizvodnjom lakih oklopnih vozila: to su BAE Systems, General Dynamics, Oshkosh Truck, Navistar i AM General. S obzirom na to da je operacija u Afganistanu još uvijek aktualna, DynCorp, koji je ondje aktivan i u potpori afganistanskim snagama sigurnosti, ima porast od 10 posto.

Europski konzorcij EADS od 2. siječnja ove godine zove se Airbus Group. Novu je zastavu ispred zgrade središnjice u Toulouseu podigao izvršni direktor Nijemac Thomas Enders

Povlačenje američkih postrojbi iz Iraka negativno se odrazilo na prihode nekih njihovih proizvodača

Foto: US Army

ZAPADNA EUROPA I OSTALI

Što se tiče zapadnog dijela Starog kontinenta, najveći dio njihovih namjenskih velikana doživio je pad, povezan s rezovima u europskim obrambenim proračunima. Najveći pad ima španjolska Navantia (27 posto). Smanjenja arsenala teškog oružja (brodovi i tenkovi) odrazila su se na njemačke Krauss-Maffei Wegmann i Thyssen Krupp (pad od 21,3 odnosno 26,5 posto).

Od tvrtki Trećih zemalja, na popisu su japski Mitsubishi Heavy Industries (29.), NEC (45.), Mitsubishi Electric (54.), DSN (55.) i IHI Group (76.), izraelski Elbit Systems (34.), IAI

(36.) i Rafael (52.), indijski Hindustan Aeronautics (40.), Ordnance Factories (47.) i Bharat Electronics (74.), singapurski ST Engineering (50.), ukrajinski Ukrboronprom (58.), južnokorejski Samsung (65.), Korea Aerospace Industries (67.), LIG Nexl (84.) i Hanwha (100.), brazilski Embraer (66.), turski Aselsan (85.), poljski Bumar Group (89., danas Polish defence Holding-Polski Holding Obrony) te australski ASC (96.).

PROCJENE O KINI

Iako, zbog već spomenutih razloga, kineske tvrtke nisu na listi, Perlo-Freeman i Wezeman ipak su im u analizi posvetili posebni odjeljak. Citirajući finansijska izvješća vodećih deset državnih konglomerata koji uključuju namjenske komponente, navode da su u 2012. ostvarili prodajne rezultate od 268 milijardi dolara. Iako interpretacije tog iznosa nisu relevantne za SIPRI-jevu listu, između ostalog i zato što se ne odnose samo na prodaju namjenskih roba i usluga, analitičari misle da bi barem devet tih tvrtki tamo imale svoje mjesto. Štoviše, njih četiri do šest bi bile u top-20., a zrakoplovni AVIC bi bio u top-10. Kineska obrambena potrošnja se učetverostručila od 2000. do 2012. a obrambena industrija je itekako napredovala i uvoz uzmiče pred domaćom proizvodnjom i izvozom: Kina je danas peti svjetski izvoznik. ■

Iako je španjolski brodograditelj Navantia zabilježio značajni pad prihoda u 2012., bolja vremena obećava turska narudžba amfibijskog nosača helikoptera, konstrukcijski baziranog na brodu Juan Carlos I.

Foto: Luis Lorenzo/Navantia

ANGLO-AMERIČKI RAT (1812.-1815.) II.DIO

AMERIČKI

NAKON LOŠEG POČETKA AMERIKANCI SU U RUJNU I LISTOPADU 1813. NA JEZERU ERIE I KOD MORAVIANTOWNA POKUŠALI VRATITI RATNU PREVAGU NA SVOJU STRANU. U POTONJOJ, KOPNENOJ BITKI, NA BRITANSKOJ STRANI BORILI SU SE I INDIJANCI

Foto: Library of Congress

Perryjev zapovjedni brod Lawrence potonuo je na jezeru Erie. No komodor je, ponijevši tek zastavicu sa sloganom "Don't give up the ship", napustio brod. Čamcem se prevezao na drugi brik, Niagaru, i poveo svoju flotu u povijesnu pobjedu

Već krajem travnja 1813. godine američka flotila na jezeru Ontario postala je dovoljno snažna da može topništvom pomagati borbenu djelovanju svojih kopnenih snaga. Kako bi to sprječili, Britanci su poduzeli nekoliko napada pri čemu je došlo do manjih bojeva. Nije bilo ozbiljnijih gubitaka na obje strane, i uspo-

stavljeni je borbena ravnoteža. Do prvog većeg sukoba jezerskih flotila došlo je na jezeru Erie 10. rujna 1813.

PERRY NAPADA

Amerikanci su uspjeli izgraditi relativno malu ali snažnu jezersku flotilu. Njezin zapovjednik komodor Oliver Hazard Perry od-

lučio je preuzeti inicijativu na jezeru Erie. Rano ujutro 10. rujna 1813. britanska flotila koju su činila dva naoružana trgovačka jedrenjaka, jedan brig, dva škunera i jedan slup uočena je na sidrištu u jugozapadnom dijelu jezera. Kako je bila znatno slabija od američke, Perry je odmah odlučio napasti. Unatoč slabom

vjetru koji je otežavao manevriranje i onemogućavao brzu plovidbu, američka eskadra podijelila se na dva dijela. S prvim, koji su činili brigovi kao najsnažniji brodovi flotile, Perry je Britance napao s male udaljenosti. Ostatak flotile podržavao je taj napad topničkom potporom s veće udaljenosti. No Britanci su se žestoko branili, pa je nakon dvosatne borbe teško oštećen i izbačen iz borbe kapitalni brod američke flotile brig Lawrence. Tada su u blisku borbu stupili i ostali američki brodovi i nakon još dva sata borbe cijela se britanska flotila predala. Amerikanci su imali 27 poginulih i 96 ranjenih mornara i časnika. Britanci su izgubili 41 čovjeka, 91 je bilo ranjeno, a ostatak flotile (306 ljudi) je zarobljen, zajedno sa svim brodovima.

NOVI PRODOR K SJEVERU

Odmah nakon američkog osvajanja prevlasti na jezeru Erie, Britanci su napustili Detroit i evakuirali svoje snage iz sjevernog dijela američke države Ohio, pa su američke snage započele novi prodor prema sjeveru. Tijekom njega došlo je do kopnene bitke kod Moraviantowna u Ontario 5. listopada 1813. Bitka se vodila između američkih snaga, uglavnom dragovoljačke milicije, i zajedničkih snaga Britanaca i Indijanaca. Konačni rezultat bitke bio je od iznimnog značenja, iako su gubici na obje strane bile relativno mali. Sukob je započet kao frontalni sudar s obje strane. No odvijao se u pošumljenom području s brojnim zaklonima i gubitkom klasičnog linijskog postroja, koji je predstavljao do-

Tecumsehov portret Benson Johna Lossinga iz 1868. romantizirana je konstrukcija, autentični prikaz legendarnog poglavice nije poznat

Marinko OGOREC

PREOKRET

minantnu taktiku pješaštva u to vrijeme. Stoga je unatoč relativno velikim snagama s kojima su obje strane ušle u bitku (Amerikanaca je bilo oko 3760, Britanaca 800, a Indijanaca oko 500) do završetka bitke poginulo ukupno do 80 sudionika. Shvativši iznimno veliku brojčanu nadmoć Amerikanaca, demoralizirani i iscrpljeni britanski vojnici masovno su se počeli predavati protivniku u jeku bitke. Njihovi saveznici Indijanci odstupili su iz bitke nakon pogibije poglavice Tecumseha.

INDIJANSKI UJEDINITELJ

Poglavica Tecumseh je i danas legenda američke povijesti, jedini ratni indijanski vođa koji je uspio svojim osobnim autoritetom ujediniti niz indijanskih plemena s ciljem stvaranja samostalne indijanske države. Cijeli njegov život obilježen je neprekidnim ratovanjem iz kojih je izrastao u sposobnog ratnog vođu. Posebno se istaknuo u

Tecumsehova pogibija u bitki kod Moraviantowna na djelu N. Curriera, nastalom 1847.

AMERIČKA FLOTA NA JEZERU ERIE

- tri briga (jedrenjak s dva jarbola, mase oko 300 t, vrlo brz i okretn s 12 - 20 topničkih oruđa različitog kalibra i posadom 120-150 časnika i mornara)
- pet škunera (mali, vrlo brzo jedrenjaci, obično s dva jarbola, mase 100 - 150 t, naoružani sa 6 - 10 topova ili karonada manjeg kalibra i posadom 40 - 80 ljudi)
- jednog slupa (ratni jedrenjak obično po veličini i izgledu sličan korveti s redom topova na boku, korišten za izviđanje i ophodnje i sl.)

Foto: Library of Congress

Foto: Library of Congress

Bitka na jezeru Erie, najpoznatiji pomorski sukob anglo-američkog rata, na litografiji J.H. Bufforda

tzv. Sjeverozapadnom indijanskom ratu (1785. – 1795.). Ujedinjenje indijanskih plemena u Indijansku konfederaciju (ponegdje se u literaturi može naći i naziv Tecumsehova konfederacija) ozbiljno je zabrinulo vlasti u Washingtonu, pogotovo nakon zaključivanja indijanskog savezništva s Britancima. Naime riječ je bila o respektabilnom mnoštvu domicilnog stanovništva, s kojim se mogao očekivati dugotrajni i iscrpljujući rat. Nakon pogibije Tecumseha Indijanska konfederacija se raspala i više se nikada nije ujedinila u takvom opsegu i s toliko jasno izraženim zajedničkim ciljevima. Tako je nestala i bilo kakva mogućnost stvaranja suverene indijanske države na sjevernoameričkom prostoru. ■

Na kraju teksta u prošlom broju Hrvatskoga vojnika navedeni su podaci iz memoarskoga gradiva admirala Branka Mamule. Taj audio-nik "narodno-oslobodilačkog rata 1941.-1945.", obavljao je najviše vojne dužnosti u oružanim snagama SFRJ, kao "komandant" Vojno-pomorske oblasti, načelnik Generalštaba JNA i Savezni sekretar za narodnu odbranu. Iako je umirovljen 1988., njegovi memoari pokazuju da nije mirovao, nego je aktivno djelovao na političkom planu. Sukladno svojim stavovima iz razdoblja djelatnog službovanja, admiral Mamula se i u mirovini nastavio zalagati za očuvanje Jugoslavi-

oružanim snagama i oružanom borbom. Četiri jedinstva strategije odbrane: jedinstvo ratišta, oružanih snaga, oružane borbe i svih vrsta otpora i jedinstvo komandovanja, nisu mogla biti sporna. U republikama nije bilo spremnosti da se odreknu svoje vojske. Upravo to se smatralo velikim dostignućem nacionalne – državne suverenosti republika. Tražilo se da TO bude naoružana kao i JNA, modernom i teškom ratnom tehnikom. TO je brojno bila veća od ratne JNA. Bili smo već stigli do rasprava da li u TO organizirati divizijske i korpusne sastave. Dakle, do potpuno dviju uporednih vojski.“

u Sremskoj Mitrovici i moderna protuoklopna brigada u Đakovu – stići na granice Hrvatske, biti spreman za slijedeći skok u rejon Zagreba, ako bi to situacija u Sloveniji i Hrvatskoj zahtijevala. U širem rejonu Zagreba – Karlovac, Varaždin, Križevci, Dugo Selo, Zagreb – bilo je dovoljno oklopnih, artiljerijskih, pješadijskih i policijskih snaga da se odupru svakom pritisku do pristizanja snaga iz dubine. Trebalo je samo odlučno djelovati. Istovremeno, snage korpusa iz Titograda pristigle bi u zapadnu Hercegovinu i s oklopnno-mehanizovanom brigadom iz Mostara uspostavile kontrolu na tom rovitom području.

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

MEMOARSKO GRADIVO ADMIRALA BRANKA MAMULE O

je i čvrstu središnju vlast. O njegovu utjecaju na generala Veljka Kadijevića da omogući naoružavanje Srba u Gorskem kotaru u ljetu 1991., već je pisano u Hrvatskom vojniku. Njegova nastojanja za centralizacijom, koja je potom provedena, pokazala su se i u procesu preustroja OS SFRJ prema planu „Jedinstvo“ u drugoj polovici 1980-ih, o kojem je već pisano u Hrvatskom vojniku. Između ostaloga, o tome je u svojoj knjizi *Slučaj Jugoslavija* (Podgorica, 2000., str. 62-63), zapisao: "Prioritetno rješenje koje smo morali tražiti bilo je komandovanje Teritorijalnom odbranom (TO). U koncept općenarodne obrane bila je ugrađena ideja nacionalne – republičke vojske, teritorijalne obrane. Na iskustvu Hrvatske 1971. i Kosova 1981. vidjelo se da u slučaju ozbiljne unutarnje krize TO može biti upotrebljena protiv zajedničke države i njezine vojske. Kao neposredan zadatak nametalo se potčinjanje jedinstvenoj komandi oružanih snaga na svim razinama, a ne jedino Vrhovnoj komandi. To je značilo isključiti republička rukovodstva iz sustava komandovanja

Kad je krajem lipnja 1991. JNA započela intervenciju u Sloveniji, admirал Mamula zahtijevao je da se ona i završi, odnosno da JNA pokrene, zapravo obnovi opsežnu operaciju i slomi otpor slovenske Teritorijalne obrane te "izbjie na granice SFRJ u Sloveniji". Prema njegovu svjedočenju, čak je s generalom Blagojem Adžićem počeo raditi na planu za novu intervenciju na Sloveniju. Na sastanku dužnosnika iz Generalštaba i Ministarstva obrane, koji je sazvao general Veljko Kadijević nakon neuspjele intervencije JNA u Sloveniji, general Adžić predložio je da se snage JNA u Sloveniji ojačaju, da ih se snažno podrži zrakoplovstvom i da se nastave djelovanja. Uz zaključak da se samo izvršavanje već započetih zadataka, bez dugog prekida, može spasiti poziciju JNA u Sloveniji, rekao je da treba: „Osigurati pojačanja iz najbližih rejona – Jastrebarskog, Varaždina, Rijeke, Pule – i nastaviti dejstva, a privučenim snagama iz dubine – gardijski korpus u zapadnom Sremu, vrlo jaka motomehanizirna brigada (osam bataljona)

Kapitulacija rukovodstva Slovenije i predaja njihovih oružanih snaga mora biti naš isključivi cilj“ (Mamula, 213-214).

Protiv povlačenja JNA iz Slovenije bio je i general Marko Negovanović, pomoćnik ministra za političko-pravne poslove, koji je smatrao da "u Sloveniji treba prikupiti snage koje će nanijeti gubitke i razbiti TO, jer je to jedini način da ih se (Slovene, op. a.) urazumi i da se povrati ugled JNA" (Mamula, str. 214). U raspravi o mogućoj novoj intervenciji JNA u Sloveniji, general Vučetić, načelnik vojno-obavještajne službe Generalštaba, procijenio je: "U slučaju nove intervencije JNA u Sloveniji i Njemačka i Austrija će vrlo oštro reagirati i pozivati na vanjsku intervenciju, Francuska će se ponašati umjereno, Velika Britanija će se, prema zadnjim izjavama ministra vanjskih poslova Herda, prikloniti njemačkoj osudi JNA radi svojih interesa u integraciji Evrope, SSSR je nemoćan, a SAD se neće miješati. Svjetsko javno mnjenje se lomi i sve će ovisiti od nas samih i naših konačnih

uspjeha u Sloveniji. Sve će nam se tolerirati ako uspijemo.“ Kao posebnu informaciju izložio je stav Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Belgije „jugoslavenskom ambasadoru u Briselu, da se priprema desant kod Krškog da bi se spasila nuklearna elektrana, jer ona prijeti Evropi u slučaju vojnih operacija“ (Mamula, 214-215). Sam Mamula smatrao je da je "novi pokušaj angažiranja JNA u Sloveniji imao smisla samo ako, poslije njegovog uspjeha, oporavljena Armija učini odlučan iskorak u Hrvatskoj i Srbiji". O odluci o pokretanju nove akcije u Sloveniji raspravljalo se pod dojmom prethodne neuspjeli intervencije. O tome je svoje ocjene i zapažanje izložio admiral Brovet, koji je bio u sastavu delegacije predsjednika Saveznog izvršnog vijeća

da pregovara o granici jer se, navodno, podrazumijeva da je granica u odgovornosti SFRJ. Na Rožniku su zauzeli prislušni centar JNA i objaviti će snimljene diskove. Pohvatali su dio diverzanata i znaju kuda se kreću ostali. Imaju dokumentaciju o planiranim vazdušnim udarima za 29. i 30. jun. Sasvim im je poznato stanje u jedinicama JNA, znaju sastav i pokrete, bilo je mnogo „teritorijaliziranih“ starješina u Sloveniji i oni su ostali u stalnom dodiru s TO za vrijeme operacije. Slovenci traže da se povuku „teroristi“, da se ratni brodovi udalje iz teritorijalnih voda Slovenije, a vazduhoplovstvo da se ponaša korektno, u duhu dogovora o prekidu neprijateljstva“ (Mamula, str. 212-213).

Rasprava na spomenutom sastanku trajala je

1. Jaka grupacija JNA poslije operacije u Sloveniji da izolira Hrvatsku sa zapada;
2. Snagama dovedenim u rejone Korduna, Banje i Bosanske Krajine s linije Karlovac - Sisak - Novska - Nova Gradiška da se pridi oslobađanju garnizona u središnjoj Hrvatskoj sa Zagrebom kao glavnim ciljem, a izbijanjem na rijeku Dravu i granicu s Mađarskom, da se sprjeći pristizanje naoružanja i pomoći ZNG i eventualno izvlačenje snaga preko granice;
3. Za svako odvojeno područje Hrvatske postojale su dovoljno jake snage da postignu opći cilj: vojno-pomorska oblast s Kninskim korpusom, snagama iz Mostara i po potrebi korpusom iz Titograda bila je u stanju svladati otpor ZNG i drugih paravojski HDZ-a u Dalmaciji i

1990 - im

Ante Markovića u Sloveniji kad je donesena odluka o prekidu ratnih djelovanja: "U Sloveniji je sve naoružano, rade po našoj koncepciji općenarodne odbrane. Prihvaćen je prekid vatre i povlačenje jedinica u kasarne s tim, da se ljestvo odvoji od tehnike i da se povlači po nižim jedinicama (vodovi, čete, baterije). Jedinice koje se ne mogu pokrenuti ostale bi, da ih se osposebti. Prihvaćeno je obezbjeđenje snabdijevanja, dovod stuje i uspostavljanje telefonskih veza. Mrtve su predali, spremni su predati ranjene, a o zarobljenicima bi se naknadno pregovaralo. Od ukupno 84 karaule, Teritorijalna obrana (Slovenije) je zauzela 64, graničari su se predali ili pobjegli u Austriju (neki u Italiju) i sada se probijaju prema Hrvatskoj. Naknadno je Crveni križ Slovenije saopćio da je u Sloveniji poginulo 49 lica, a zarobljeno 2333 pripadnika JNA. Zarobljeno je mnogo protuoklopnih oružja iz graničnih protuoklopnih odreda. Prihvaćeno je da se karaule koje nisu osvojene popune jedinicama JNA. Predsjednik Marković odustao je

do jutra, bez konačnoga zaključka, iako za Mamulu nije bilo dileme da "JNA mora uzvratiti udarac, razoružati TO i zaposjeti granice". Kad je sastanak nastavljen, u rano jutro 2. srpnja 1991., general Kadrijević je "saopćio odluku o pripremama operacije u Sloveniji, dao redoslijed radnji i odredio rok od četiri dana za gotovost". Potom su general Adžić i "umirovljeni" admirал Mamula krenuli u operativnu salu Generalštaba, gdje su razgovarali o snagama potrebnim za operaciju, načinu njihova dovodenja i angažiranja, o podršci zrakoplovstva, o obavještajno-sigurnosnim mjerama, zadacima specijalnih jedinica i "drugim važnim faktorima operacije" (Mamula, str. 217).

Plan operacije u Sloveniji radio se u Generalštabu, a admirал Mamula pokušao je usporedno razraditi opću zamisao za operaciju u Hrvatskoj. Svjestan da će se JNA odmah poslije završetka operacije u Sloveniji (a možda i istodobno) suočiti s razrješenjem vojno-političke situacije u Hrvatskoj, zamislio je:

staviti pod kontrolu zapadnu Hercegovinu; u istočnoj Slavoniji i Baranji Tuzlanski i Novosadski korpus bili su sposobni razriješiti svaki organizirani otpor na tom području; u Istri i području Rijeke situacija nije bila uzavrela i lako se mogla staviti pod kontrolu snagama Riječkog korpusa, mobiliziranim snagama u Lici i Gorskom kotaru i vojno-pomorskim i vazduhoplovnim grupacijama iz Pule;

4. Snage u Bosni trebalo bi ojačati i pregrupirati poslije izdvajanja vojnih sastava za operacije u Sloveniji i Hrvatskoj. Gardijski korpus u Beogradu (ili u očekujućim rejonima u Sremu), Kragujevački i Užički korpus bili su dovoljna rezervna s kojom se moglo intervenirati po potrebi. Sastave u Makedoniji i na Kosovu ne bi se slabilo;
5. Strategijsko grupiranje koje bi proizašlo iz ovakve generalne zamisli zadovoljavalo bi i uslove odbrane od eventualne intervencije izvana. Štab Vrhovne komande trebao bi izići iz Beograda na jedno od komandnih mjeseta u Bosni" (Mamula, str. 220).

Priznanje za oko dva milijuna žena vojnika koje su bile ili se nalaze u američkoj vojsci (kopnena vojska, ratna mornarica, ratno zrakoplovstvo, marinski korpus i nacionalna garda), prikazano je na američkoj marki iz 1997. tiskanoj u nakladi od čak 37 milijuna

FILATELIA

Jedna od najpoznatijih žena u povijesti ratovanja bila je Ivana Orleanska (fr. Jeanne d'Arc). Tijekom Stogodišnjeg rata (od 1337. do 1453.) donijela je odlučan preokret u ratu Francuza protiv engleskih osvajača. Lik francuske narodne junakinje i svetice Katoličke crkve prikazan je na zajedničkom izdanju Vatikana i Francuske 2012. a u povodu 600. obljetnice njezina rođenja

Australiska pjevačica Kylie Minogue na marki iz 2013.

MARKE

PRIZNANJE ŽENAMA ZA VOJNU SLUŽBU

Poštanske marke s motivom žena, pripadnica vojnih postrojbi ili nacionalnih heroina, nalijepljene na pisma i razglednice, svakodnevno putuju po cijelome svijetu, te služe kao podsjetnici neizmjerna doprinosu žena tijekom povijesti u vojnoj službi, odnosno iznova skreću pozornost na njihovu stalnu borbu u zaštiti i očuvanju mira, koju danas uživa većina stanovnika planeta Zemlja

Ivo AŠČIĆ

Istraživanjući poštanske marke saznaće se o sudjelovanju žena u ratovima te o njihovoj pripadnosti različitim vojnim formacijama, od prije nekoliko tisućljeća (npr. lik Amazonke: žene-ratnika na ukrajinskoj marki iz 2002.), preko značajnijeg sudjelovanja žena tijekom II. svjetskog rata (npr. ruska snajperistica Lyudmila Mykhailivna Pavlichenko na marki SSSR-a iz 1976.) pa sve do danas kada žene ravnopravno služe u većini nacionalnih oružanih snaga (npr. 25. obljetnica službe žena u američkoj ratnoj mornarici, 1968.; lik mornaričke časnice na marki Urugvaja 2007.). Vrlo zanimljiv zapis događaj iz hrvatske povijesti jest informacija da su Mađari 1952., na Dan Narodne armije izdali marke na temu Generali i heroji s motivima Nikole i Jelene Zrinski.

Marke s likom žena u vojskama i ratovima najčešće izdaju zemlje na čijem su teritoriju tijekom prošlosti vođeni ratovi (npr. Vijetnam, Izrael, Rusija) ili razvijenije zemlje koje sudjeluju u različitim vojnim misijama diljem svijeta (npr. SAD, Francuska, Velika Britanija). Također motivi na markama kojima se obilježavaju obiljetnice ili suvremena dostignuća u razvoju oružanih snaga vrlo često prikazuju pripadnice ljepšeg spola u vojnim odorama (npr. 50 godina austrijskih Oružanih snaga, 2004; 10. obljetnica narodnooslobodilačke vojske Macao, Kina, 2009.; Međunarodni dan žena – časničke odore, Čile, 2006.; Kanadska ratna mornarica, 2010.).

Popriličan broj maraka kada su u pitanju priznanja ženama za njihov doprinos u oružanim snagama izdale su posebice Sjedinjene Američke Države. Prvu takvu marku izdali su 1928. "Molly Pitcher" kojom se obilježila 150. obljetnica bitke kod Monmoutha. Između ostalih, markama su odali priznanje Louisi May Alcott, Dorotheai Dix, Elizabethi Blackwell i Mary Edwards Walker za zasluge na području saniteta u Američkom građanskom ratu (1861.-1865.), Clari Maass za zasluge u Španjolsko-američkom ratu (1898.),

Maksimum karta s motivom bosanske kraljice Katarine u izdanju HP Mostar iz 1996.

vojnoj pilotkinji Jacqueline Cochran za doprinos u II. svjetskom ratu te drugim ženama. Također odana je zahvalnost i svim ženama koje su služile ili su trenutačno u vojnoj službi SAD-a (1952. i 1997.).

ZNAMENITE ŽENE

Godinama izdavači poštanskih maraka odaju priznanje brojnim ženama za njihova dostignuća na različitim područjima ljudskog življjenja. One su umjetnice, vođe nacija, liječnice, izumiteljice ali i ratni heroji. Objava njihova lika ili motiva povezanog s njihovim doprinosom na marki zasigurno ostavlja veliki i trajni edukativni zapis u javnosti, posebice značajnog za mlađe generacije ili one koje nisu njihovi suvremenici. Lik engleske kraljice Viktorije objavljen na prvoj poštanskoj marki izdanoj u svijetu 1840. govori u prilog tomu.

U europskoj godini žena, 1996. godine više od pedeset izdavača poštanskih maraka izdalo je jednu ili više maraka na temu Znamenite žene (npr. Lik Majke Tereza, Makedonija i San Marino; lik princeze Diane, Gibraltar). U Hrvatskoj su izdane dvije marke s motivima književnica Cvijete Zuzorić i Ivane Brlić-Mažuranić (prva žena akademik u Hrvatskoj). Također za Hrvate vrlo važne osobe iz ove europske terme su bosanska kraljica Katarina Kosača Kotromanić s poštanske marke Hrvatske pošte Mostar te autorica austrijske himne Paula von Preradović s austrijske marke. Za posebne zasluge u promociji svoje države poštanski operatori nerijetko izdaju marke s motivima planetarno popularnih živućih osoba. Sportska dostignuća (Blanka Vlašić, Hrvatska, 2007.), glazba (Kylie Minogue, Australija, 2013.), književno stvaralaštvo (dobitnica Nobelove nagrade Wisława Szymborska, Poljska, 2003.), najviše državničke funkcije (18. inauguracija predsjednice Park Geun-hye, Južna Koreja, 2013.) i sl. neki su od primjera uspjeha žena čiji je doprinos trajno zapisan za sve sadašnje i buduće generacije. ■

U povodu obilježavanja 75. obljetnice Kraljevskih zračnih snaga Novog Zelanda (RNZAF) 2012. izdana je poštanska marka s motivom njezinih pripadnica

Foto: www.bundesheer.gv.at

Ceremonija posvete zastave austrijskog kontingenta Borbene grupe EU-a, 1. rujna 2012.

VEKSILOLOGIJA

Današnje austrijske vojne zastave uzorkom se nastavljaju na habsburške tradicije, s jednobojnim poljem s grbom i trokutastim plamičcima uz rub. Zastave postrojbi nazivaju se **Feldzeichen** (bojni znaci) odnosno jednostavno **Fahne**

AUSTRIJSKE VOJNE ZASTAVE

dr.sc. Željko HEIMER

Povijesne austrijske vojne zastave djelično smo već prikazali u ovoj koloniji, s obzirom na to da su se upotrebjavale i na hrvatskim prostorima sve do ustrojavanja posebnog hrvatskog domobranstva u okviru Kraljevsko ugarsko-hrvatskog domobranstva od 1869. godine. Današnje austrijske vojne zastave uzorkom se nastavljaju na habsburške tradicije, s jednobojnim poljem s grbom i trokutastim plamičcima uz rub. Od stvaranja suvremene austrijske države nakon I. svjetskog rata, zastave su bijele s crveno-bijelim plamičcima uz rub i odgovarajućim državnim grbom u sredini, koji se s vremenom u detaljima mijenjao. Današnji grb prikazuje crnog orla s austrijskim crveno-bijelo-crvenim štitom na prsima, drži u kandžama srp i čekić, a s kandža vise raskinuti lanci, kao simbol ponovno postignute nezavisnosti nakon II. svjetskog rata. Zastave postrojbi nazivaju se **Feldzeichen** (bojni znaci) odnosno jednostavno **Fahne**.

Postrojbe koje su smještene u pojedinim austrijskim saveznim državama (pokrajinama), na stražnjoj strani umjesto državnog grba prikazuju grb odgovarajuće pokrajine, a plamičci su u odgovarajućem pokrajinskom bojama (npr. za Štajersku su zeleno-bijeli). Savezne postrojbe prikazuju svih devet pokrajinskih grbova. Postrojbe u misijama Ujedinjenih naroda na pozadini prikazuju znak UN-a, okružen grbovima svih devet saveznih država. Od 2012. austrijski kontingenat u Borbenoj grupi Europske unije ima novu zastavu, koja na pozadini prikazuje europskih dvanaest zvijezda na plavom polju, a rubni plamičci su plavo-bijeli. Pojedine postrojbe koje nastavljaju tradiciju povijesnih postrojbi imaju i posebne replike povijesnih zastava iz odgovarajućih razdoblja.

Uobičajena veličina vojnih zastava danas je 127 x 150 cm, iako su poznata odstupanja. Vojne su zastave u pravilu pričvršćene na kopanje nizom metalnih čavlića te s njim tako tvore nedjeljivu cjelinu. Kopanje

je spiralno obojeno u crveno i bijelo, a na vrhu se nalazi pozlaćeni završetak u obliku lista s državnim grbom ili drugim odgovarajućim znakom (npr. inicijalima UN-a).

110. BRIGADA HV „R“ - KARLOVAC

Na karlovačkom je području u lipnju 1991. mobilizirana 110. brigada ZNG RH, odnosno ubrzo 110. brigada HV „R“ – Karlovac, a od travnja 1995. preustrojena je u 110. pukovniju domobransku. Borbena djelovanja tijekom Domovinskog rata izvodi na karlovačkom i posavskom bojištu.

Poznato je da je brigada nosila svjetloplavu (tirkiznu) zastavu s povijesnim grbom grada Karlovca, odnosno jednostavno zastavu grada Karlovca, kakvu grad i danas ističe. Osobito je zanimljiva

Foto: arhiva Vojnog muzeja MORH-a

Zastava 1. bojne 110. brigade - Karlovac

oko koje teku dvije plave valovite rijeke koje izviru sa strane, a u podnožju desna utiče u lijevu te nastavlja do ruba podnožja, u zaglavljisu desno žuto sunce i lijevo bijeli mlađak s licima; u žutom štitući crni inicijali J.II., sve okrunjeno zlatnom krunom) u sredini, iznad u luku zlatno izvezeni natpis LJUBAV DOMOVINI i ispod u luku "Vjera u Boga i hrvatska

sloga". Na drugoj strani je grb Republike Hrvatske okružen krunicom s koje visi latinski križ, iznad je crvenim izvezen natpis u luku "1/110 ZNG RH", a ispod u luku plavim izvezeno lijevo "1840." i desno "1991." Zastava je veličine oko 90 x 180 cm, obrubljena zlatnim pozamanterskim resama, 5 cm, posuvraćenog zastavnog polja za rukav. Nije poznato gdje se danas nalazi, a fotografije čuva Vojni muzej. U njemu se također nalaze materijali (skice) za pripremu zastave nakon 1992. godine, svjetloplavu boje zastave sa znakom postrojbe nadvišenim trobojnom vrpcom sa zlatno ispisanim datumom "28. lipnja 1991." i nazivom postrojbe uz donji rub "110. brigada ZNG RH". Nije poznato je li ova zastava i izrađena.

U povodu proslave 15. obljetnice Oružanih snaga Republike Hrvatske izrađene su dvije zastave koje predstavljaju 110. karlovačku brigadu. Jedna je ista kao i gradska zastava, a druga je ljubičasta sa znakom u sredini. ■

Vojna zastava austrijskog kontingenta na postrojavanju s hrvatskim kontingenjom u misiji UNDOF prilikom ceremonije dodjele odlikovanja, 1. svibnja 2009.

zastava 1. bojne izrađena vjerojatno još tijekom 1991. godine. Zastava je bijele boje s različitim prikazom na svakoj strani. Na prednjoj strani je povijesni grb grada Karlovca, koji je car Josip II. dodijelio gradu 1781. godine (u zlatnoj bogatoj kartuši koju pridržavaju dvije sirene, razdijeljen gore raskoljen štit: 1. crveno-bijelo šahirano 5 x 5, 2. u crvenom dva bijela ukrštena sidra, 3: u plavom na zelenom brijevu bijela karlovačka tvrdjava s bijelim zgradama i tornjevima crvenih krovova

Zastava Vojnog zapovjedništva Stajerska, 2006.

Foto: www.bundesheer.gv.at

MULTIMEDIJA

Panasonicov hibrid SLR-a i mirrorlessa

Iako je svijet profesionalaca rezerviran za Canon i Nikon, novim modelom Panasonic pokušava ući u taj krug. LUMIX DMC-GH4 najnapredniji je mirrorless aparat iz Panasonica koji uz najnovije tehnologije ima mogućnost snimanja 4K videa. Kompaktan, izrađen od čvrstog kućišta ali istodobno lagan, aparat je izbor za fotografije specijalizirane za rad na terenu. Njegov novorazvijeni senzor slike, širok kut objektiva Micro Four Third i 4K video-snimanje donose čitav spektar mogućnosti namijenjenih profesionalnim snimateljima. Zahvaljujući unaprijeđenom 16 megapikselnom senzoru Live MOS, kao i procesoru Ve-

nus Engine, zajedno s poboljšanim, brzim i preciznim sustavom fokusiranja, LUMIX DMC-GH4 je projektiran za precizno upravljanje i postizanje profesionalnih rezultata u bilo kojim situacijama. Tijelo fotoaparata

klasičnog je dizajna, robusno te jednostavno i ugodno za držanje. Ujedno je i otporno na prskanje i prašinu, omogućujući stvaranje savršenih fotografija i videouradaka i u težim uvjetima snimanja.

Mozilla je predstavila novi Firefox 27 preglednik za platforme Windows, Mac, Linux i Android. Firefox 27 za računala donosi nadogradnju Social API-ja koja omogućava integraciju više društvenih servisa, ovaj put uz istodobno slanje obavijesti. Ranije su korisnici mogli vidjeti

Novi i unaprijeđeni Firefox

tek onaj servis koji bi odabrali za toolbar ovog internetskog preglednika. Osim ranije integracije i suradnje sa servisima Facebook, Cliqz, Mixi, MSN Now i Weibo, uz objavu verzije 27 stiže i podrška za Delicious i Saavn. Dok će se potonjim korisiti uglavnom Indicji (riječ je o

glazbenom servisu popularnom u toj zemlji), mreža Delicious je nešto poznatija internautima. Od ostalih noviteta vrijedi spomenuti kako je Transport Layer Security (TLS) u verziji 1.2 dodan na računalne i mobilne verzije preglednika, premda je izvorno definiran još 2008.

godine. Tu je još i podrška za protokol SPDY 3.1 te niz zakrpa za sigurnosne rupe. Kao i uvek, oni koji se redovito koriste preglednikom Firefox mogu ga preuzeti izravno iz njega, a ostali mogu posjetiti službenu Mozilla stranicu s koje ga mogu preuzeti.

MOBILNE APLIKACIJE

Najbolje (dosad) aplikacije za Android u 2014.

Nakon raznih top-lista za aplikacije iz iOS svijeta red je da predstavimo i nekoliko kvalitetnih naslova za Googleovu mobilnu platformu, a predstavljene su u siječnju ove godine:

1. AirPlay Recorder - Oni koji posjeduju poveću zalihu glazbenog materijala na iTunesu rado će iskoristiti mogućnost bežičnog streaminga sadržaja na svom Androidu. Valjda imati na umu kako se zbog ograničenja AirPlaya pristup glazbi ostvaruje u realnom vremenu, što znači da će za tri minute pjesme biti potrebno tri minute za snimanje.

2. Spill - Omogućuje studentima anonimno podijeliti svoje probleme s drugima kako bi

dobili nekakav savjet. Posrijedi je prava funkcionalna mreža učenika, studenata i korisnih savjeta, što je i preporuka za uporabu.

3. Glow - Aplikacija namijenjena ljepšem spolu, za lakše planiranje budućnosti u obitelji, karijeri ili nečemu sličnom. Vrijedi također spomenuti i funkcionalan kalendar.

4. Groopic - Aplikacija koja će olakšati tešku zadaću fotografiranja grupe ljudi. Riječ je o igri s kombiniranjem fotografija, kojom i fotograf može biti na slici. Vrijedi provjeriti i vidjeti prednosti ove aplikacije.

5. Jelly - Prema riječima tvoraca, predstavlja novi način pretrage slika i ljudi s društvenih

mreža. Ovom posebnom aplikacijom pitanja i odgovora (Q&A) može se "okinuti" fotografije kako bi se dobio kontekst, postavilo pitanje i dobio odgovor - ili ga se čak pružilo drugima. Zanimljiv, nov i intuitivan način za učenje.

Pripremio Ivan HORVAT

ADATA-in bežični punjač

Tvrtka ADATA Technology predstavila je bežični punjač ADATA Elite Series CE700. Elite CE700 pruža novi način punjenja kompatibilnih mobitela putem induktivnog punjenja, eliminirajući potrebu za kabelima i glomaznim transformatorima. Jednostavnim postavljanjem kompatibilnog mobitela na postolje za punjenje, električna energija se automatski i bežično prenosi na uređaj. Smješten u elegantnom preklopnom postolju sa stilski dopadljivim aluminijskim poklopcom sa stražnje strane, CE700 posjeduje gumiranu osnovu koja sprečava da mo-

bitel sklizne. Fleksibilan dizajn omogućava njegovu uporabu s velikim brojem mobitela koji podržavaju induktivno punjenje, a bežično punjenje je moguće i u polegnutom i u uspravnom položaju. Jedinstven dizajn držača omogućava korisnicima da podese kut položaja postolja za punjenje u skladu s njihovim potrebama. CE700 također omogućava da se mobitel postavi na stol uspravnom položaju i tako postane stalak koji je lak za uporabu te pruža bolji pristup uređaju i bolju vidljivost. Smješten u tanko kućište s lijepim zakriviljenim rubovima, CE700 je

profesionalno certificiran da ispunjava Qi specifikaciju, čime se osigurava maksimalna kompatibilnost i sigurnost za ovu iznimnu implementaciju novih tehnologija. S obzirom na to da uređaj puni pametni mobitel bez električnog kontakta, rizik od strujnog udara je eliminiran. Osim toga induktivno punjenje smanjuje mehaničko habanje koje je obično rezultat fizičkog povezivanja mobitela i punjača putem kabela. Iako je najavljen kako će u prodaji biti uskoro, cijena još nije poznata, no možemo se nadati da neće biti pretjerana.

Najnoviji Android nedovoljno zastupljen

Najnovije izdanje mobilne platforme Android 4.4 (KitKat) brojnošću je naraslo za svega 0,4 posto tijekom siječnja. Mali prilog ionako poraznom postotku zastupljenosti od 1,8 posto te verzije! *Android Developers Dashboard* je sa svježim podacima dao na uvid brojke koje govore (ne)dovoljno. Najnoviji Android 4.4 (KitKat) neočekivano je najmanje zastupljeni mobilni operativni sustav od početka godine dok je *JellyBean* (4.x) u siječnju

narastao za 1,6 posto i sada ima zastupljenost od 60,7 posto na a svim uređajima s Androidom. Ipak, najstarija verzija *JellyBean* Androida 4.1.x je najpopularnija s čak 35,5 posto udjela. *Ice Cream Sandwich* (4.0.3 - 4.0.4) drži 16,1 posto. Od ostatka, najpopularniji je već prastari *Gingerbread* s distribucijom od 20 posto. U međuvremenu je za konkurentsku mobilnu platformu Apple još prošli mjesec otkriveno da je iOS 7 na 80 posto svih uređaja, od

kojih vjerojatno njih 50 posto još uvijek žali zbog updatea. HTC je nedavno počeo s distribucijom nadogradnje Android KitKata za svoje uređaje, a slično je učinio i Samsung. Ipak, mnoštvo starijih

uređaja neće biti te sreće, jer se u sljedećih mjesec dana očekuju najnoviji uređaji velikog broja mobilnih proizvođača. Kako to obično biva, neki uređaji se zaborave već za godinu dana.

www.pakistanarmy.gov.pk

Pakistanska kopnena vojska vrlo je ozbiljna vojna organizacija. Osnovana je nakon proglašenja neovisnosti Pakistana (1947.) i sigurno je da broj više od pola milijuna djelatnih pripadnika. Bez okolišanja ćemo reći da je njihova web-stranica (inačica na engleskom) na visokoj razini. Dizajn je jednostavan, prilično dojmljiv i pregledan, broj rubrika je velik, dostupno je dosta informacija, a tu je i fotogalerija sa slikama pristojne rezolucije te videotragovima. Osim aktualnog trenutka i novosti o vojsci, moguće je preko podataka i fotografija upoznati i njezinu povijest. Vjerojatno ćete poželjeti kliknuti i na dostupne linkove ostalih grana. Zanimljivo je pogledati i pdf inačicu časopisa Oružanih snaga zvanog Hilal, na sedamdesetak stranica. Ne bavi se samo vojskom, nego i temama koje bismo mogli nazvati strateško-društveno-političkim.

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

U kršćanskom gledanju/shvaćanju/poimanju, mržnja u bilo kojem obliku je antiteza Bogu, suprotnost Bogu, najveća udaljenost od Njega. Dakle, mržnja je najstrašniji grijeh jer je izravno usmjerena protiv Boga

MRŽNJA JE NAJVEĆI GRIJEH

Kako biti svjetlo? Koja je uloga kršćanina u svijetu? Ódgovara Isus u Evandelju (Mt 5, 17-37): Čuli ste da je rečeno starima: Ne ubij!... A ja vam kažem: svaki koji se srdi na brata svoga, bit će podvrgnut sudu. (r. 21) Ovim riječima Krist otkriva na vidjelo kortijen svakoga zla: mržnju; mržnja izrađuje oružje, mržnja uzima u ruke oružje i upotrebljava ga. Nije oružje ono koje ubija već je čovjek taj koji oružjem ubija. Krist nam iskreno/čestito otkriva pravog i odgovornog krivca za nasilje: to je čovjek koji mrzi. Sveti Ivan, u Prvoj poslanici, dosljedno Isusovu učenju izjavljuje: Tko god mrzi brata svoga, ubojica je. A znate da nijedan ubojica nema u sebi trajnoga, vječnoga života. (3, 15) Ove su riječi izvanredne, riječi koje prosvjetljuju.

Mi kršćani smo svjetlo svijeta ako su naše zajednice primjer pobjede nad mržnjom. I među nama se može roditi mržnja jer je čovjek potencijalna kovačnica mržnje i zlopamćenja, no kršćanin je pozvan na borbu, na pobjedu, na odbacivanje mržnje i na neprestano obraćenje i oprاشtanje. Isus nastavlja: Ako dakle prinosiš dar na žrtvenik pa se ondje sjetiš da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi dar ondje pred žrtvenikom, idi i najprije se izmiri s bratom, a onda dođi i prinesi dar. (Mt 5, 23-24) Mnogi nisu uzeli zaobiljno ove riječi! Isus kaže: Ako se netko

Bog se objavljuje i izjavljuje svoju ljubav. Odbačen... čeka pred vratima. Za sve dobro koje nam je učinio traži samo našu ljubav; zauzvrat će nas oslobođiti svakoga duga.

N. CABASILAS

Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski: iz ovih se riječi nužno zaključuje da se savršenstvo traži od svih i da se savršenstvo sastoji u ljubavi.

G. LAZZATI

Nakon nekog vremena mladencima/ supružnicima prijeti opasnost da se utepe u obostranom egoizmu/sebičnosti: djeca im pomažu da ga/je nadvladaju. Zajedno se daruju/posvećuju djeci, njihovu odgoju: i, zbog njih, zajedno zaboravljaju na same sebe.

M. QUOIST

želi približiti Bogu sa srdžbom, za višcu i nezadovoljstvom na svoga brata, neka zna da neće susresti Boga raspoloživog za susret. Naime, u Bogu ne može postojati nikakav oblik mržnje i stoga, tko god njeguje mržnju, isključuje samoga sebe iz zajedništva s Bogom. Tko je od nas postao uistinu svjestan toga da svaku zajedništvo s Kristom mora biti popraćeno zajedništvom s bližnjim?

U Psalmu 50 (49) Bog nam daje ovo upozorenje: U društvu na brata govorиш i kaljaš sina matere svoje. Sve si to činio, a ja da šutim? Zar misliš da sam ja tebi sličan? Pokarat ću te i stavit ću ti to sve pred oči. Koliko puta samo zlonamjerno/zlobno osuđujemo bližnjega, izbacujemo otrov, širimo klevete s neoprostivom lakoćom a zatim se usuđujemo približiti Gospodinu kojega smo prije prezreli u bratu! Zapamtimo zauvijek ovu istinu koja je temelj kršćanstva: naša ljubav prema Gospodinu bit će (iz)mjerena istom mjerom naše ljubavi prema bližnjemu: to je kvaliteta bratstva koja određuje kvalitetu odnosa s Bogom. Ne zaboravimo to! Nakon što je proglašio ovu poruku, Isus svoj pogled upravlja prema obitelji, jer istinski vjernik živi novost svoje vjere u svojoj obitelji. Evo Isusovih riječi: Čuli ste da je rečeno: Ne čini preljuba! A ja vam kažem: Tko god s požudom pogleda ženu, već je s njome učinio pre-

ljub u srcu. (rr. 27-28) Iz ovih riječi jasno izlazi na vidjelo važnost koju Bog daje obitelji. Obitelj je središte svakog problema i središte rješenja svakog problema. Ako su obitelji bolesne, i društvo je bolesno; ako obitelji žive u miru, cijelo će društvo biti u miru. Obitelj je mjesto na kojem se uči voljeti, ali nažalost i mrziti. No nije dovoljno reći kako je obitelj važna. Isus govori kakva bi trebala biti. On, osuđujući preljub, naglašava vrijednost obitelji i vjernosti. Vjernost je Božja karakteristika. Povezujući obitelj i vjernost, Isus naglašava kako je obitelj ljudsko lice samoga Boga, Njegov zemaljski izraz. Mnogi mladi nikada ne dolaze do Boga jer u obitelji nisu stekli iskustvo Božjeg očinstva i majčinstva kao najvećeg izraza dobrote, velikodušnosti, altruizma i posvećenja. Mnogi mladi su religiozno zakinuti jer im je nedostajalo iskustvo vjerski jake obitelji. Dok je, naprotiv, utješno vidjeti obitelji u kojima su sloga, zajedništvo, razgovor, poštivanje i vjera temelj velikoga mira. U ovakvim slučajevima napamet padaju Jakovljeve riječi: Doista, ovdje je Bog!

Giovanni Bachelet, sin Vittorija, nakon ubojstva oca više je puta rekao sa zadivljujućim uvjerenjem: Sada mi moramo živjeti oproštenje kojem nas je naučio otac! Očev primjer je život za djecu, udahnjuje život djeci.

Tiskana i audio-video izdanja MORH-a odsad možete kupiti po pristupačnim cijenama u trgovini vojnom opremom "Hrvatski vojnik" u Zvonimirovoj ulici 5 u Zagrebu, te kantinama tvrtke "Pleter-usluge d.o.o.": vojarna "Croatia" i hotel "Zvonimir" u Zagrebu; vojarna "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji; kantine HVU-1, Požega 1 u Požegi; Gašinci u Đakovačkoj Satnici; Bosut u Vinkovcima; Zemunik u Zadru; Knin 1 u Kninu; Lora 2 u Splitu i u hotelu "Rakitje" u Rakitju, te putem naše web-stranice www.hrvatski-vojnik.hr.

Knjige

Pozdrav iz Chagcharana
10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama
Suvremeno oklopništvo
Hrvatski vojnik u službi zajednice
Razvoj streljačkog naoružanja

Fotomonografije

Mirovna misija Chad
Od branitelja domovine do čuvara svjetskog mira
Vojska pobjednika – s ponosom u budućnost

DVD

Hrvatska kopnena vojska
20 godina Tigrova
Bljesak - 5 minuta za sjećanje
Krila oluje
Zanimanje vojni pas
Mirovna misija Chad
Čuvari svjetskog mira
Oluja - 5 minuta za sjećanje
15 godina operacije Maslenica
Kadetski bal
Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape

CD

Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape
Hrvatske koračnice
Domovini s ljubavlju

